24-мӗш ҫул тухать. Хакӗ 10 пус.

1941
ЯНВАРЬ
21
ЫТЛАРИКУН
17 (5732) №

Чӑваш Коммуни

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН
ХАҪАЧӖ.

ЛЕНИН ҪУЛӖПЕ

Большевиксен партин никӗсне хывнӑ тата ӑна пӑхса ӳстернӗ аслӑ гений, тӗнчери пролетариатӑн юратнӑ ҫулпуҫӗ тата учителӗ Владимир Ильич Ленин вилнӗренпе 17 ҫул тултарчӗ. Унтанпа 17 ҫул хушши ӗнтӗ эпир Сталин юлташ ертсе пынипе Ленин ҫулӗпе малалла кайса, чаплӑ та пӗтӗм тӗнчипе историллӗ ҫӗнтерӳсем туса пытӑмӑр.

Ленин вилнӗ хыҫҫӑн, рабочи класпа пӗтӗм ӗҫҫыннисен тӑшманӗсем хӑйсен усал пуҫӗсене ҫӗклерӗҫ. Вӗсем, халӑхӑн тӑшманӗсем, большевиксен партийӗ арканать, совет влаҫӗ пӗтет, тесе каҫса кайсах сӳпӗлтетрӗҫ, пирӗн ҫӗршыври социализм строительствине пӗтерсе хурас тесе, парти ҫине хыттӑн тапӑнчӗҫ. Анчах, ҫав тӑшмансен ирсӗр ӗмӗчӗсем пӗтӗмпех тӗп пулчӗҫ.

Большевиксем хавшаса ӳкмерӗҫ. Партипе рабочи класс тата мӗнпур ӗҫҫыннисем Ленин ялавӗ тавра татах та тачӑрах пӗтӗҫрӗҫ.

Ленин вилнӗ хыҫҫӑнхи траур кунӗсенче, ҫулпуҫ тупӑкӗ умӗнче, Сталин юлташ, большевиксен партийӗпе ӗҫҫыннисен ячӗпе, Ленин хушса хӑварнисене пурнӑҫа кӗртме пулса тупа турӗ. Сталин юлташ ленинизм ялавне ҫӳле ҫӗклерӗ. Социализмӑн тӑшманӗсене хирӗҫ пынӑ хаяр кӗрешӳре, Сталин юлташ Ленинӑн вӗрентӗвне сыхласа хӑварчӗ, ӑна малалла аталантарчӗ, коммунизмшӑн кӗрешес ӗҫри пит пысӑк опытпа пуянлатрӗ.

Сталин юлташ ертсе пынипе большевиксен партийӗпе совет халӑхӗ парти тӑшманӗсене, социализмӑн тӑшманӗсене — троцкистла-бухаринла тата буржуаллӑ-националистла бандитсене, шпионсене, ҫынвӗлеренсене аркатса тӑкрӗҫ тата тӗп турӗҫ. Пирӗн ҫӗршывра каллех капитализм туса хурас тесе урса кайнӑ пекех кӗрешнӗ ҫав халӑх тӑшманӗсене—совет халӑхӗ арпа пекех салатса пӑрахрӗ.

Ленин пире парти пӗрлӗхне куҫ шӑрҫине сыхланӑ пек сыхлама, парти членӗн ятне ҫӳлте тытма тата тасалӑхра сыхласа усрама хушса хӑварнӑ. Социализмӑн тӑшманӗсене хирӗҫ кӗрешсе, Сталин юлташ большевиксен партин хурҫӑ пек ҫирӗп пӗрлӗхне сыхласа хӑварчӗ, партин кӗрешӳри пултарулӑхне ҫӳле хӑпартрӗ. Большевиксен партийӗ хальхи вӑхӑтра ленинла-сталинла Центральный Комитет тавра. Сталин юлташ тавра нихӑҫанхинчен те тачӑрах пӗтӗҫсе тӑрать.

Сталин юлташ пирӗн партие тата тӑван ҫӗршыва Ленин ҫулӗпе ертсе пырать. Ленин техникӑпа экономика тӗлӗшӗнчен ытларах аталаннӑ капитализмлӑ ҫӗршывсене хуса ҫитес тата иртсе каяс задачӑна пурнӑҫа кӗртме кирлине кӑтартса хӑварнӑ. Пирӗн парти яланах ҫак задачӑна асра тытса ӗҫлесе пычӗ. Совет Союзӗ производство техникипе промышленность ӳсӗмӗ тӗлӗшӗнчен капитализмлӑ чи пысӑк ҫӗршывсенчен иртсе кайрӗ. Партин XVIII съездӗнче Сталин юлташ совет халӑхӗ умне историллӗ задача кӑларса тӑратрӗ: ҫывӑх вӑхӑтри 10—15 ҫул хушшинче экономика тӗлӗшпе те капитализмлӑ чи пысӑк ҫӗршывсенчен иртсе каймалла.

Сталинла виҫҫӗмӗш пятилеткӑра эпир ССР Союзӗн ҫак экономикӑллӑ тӗп задачине пурнӑҫа кӗртес енӗпе ӗҫлесе пыратпӑр. Виҫҫӗмӗш пилӗкҫуллӑх планне пурнӑҫа кӗртнӗ хыҫҫӑн, Совет Союзӗнчи производство пысӑкӑшӗ вӑрҫӑччӗнхи вӑхӑтринчен 15 хута яхӑн пысӑкрах пулать.

Социализмлӑ индустри хӑвачӗ ҫине таянса, большевиксен партийӗ, Сталин юлташ ертсе пынипе, пролетариллӗ революцин чи пысӑк та йывӑр задачине пурнӑҫа кӗртрӗ—чухӑнпа вӑтам хресченсен уйрӑм хуҫалӑхӗсене коллективлӑ хуҫалӑх ҫулӗ ҫине куҫарчӗ. Кулаксене—пирӗн ҫӗршыври эксплоататорла классен юлашки представителӗ пулнӑ кулаксене—ялхуҫалӑхне талкишпех коллективизациленӗ никӗс ҫинче тӗп тунӑ.

ССР Союзӗ тӗнчери чи шултра, чи малта пыракан, пит те вӑйлӑн механизациленӗ ялхуҫалӑхлӑ ҫӗршыв пулса тӑчӗ.

Ленин пире рабочисемпе хресченсен союзне мӗнпур вӑйпа тӗреклетсе пыма хушса хӑварчӗ. Рабочи класпа хресченсен союзӗ тӗреклӗнсе ҫирӗпленчӗ, ку союза никам та тата нихӑҫан та пӑсаймӗ. Рабочисемпе хресченсем хушшинчи—хулари тата ялти социализмлӑ хуҫалӑхра ӗҫлекенсем хушшинчи—уйрӑмлӑхсем пӗтсе пыраҫҫӗ. Рабочисем тата колхозлӑ хресченсем—Ленин—Сталин ялавӗпе коммунизм патне каякан туслӑ классем.

ССР Союзӗнче ҫынна ҫын эксплоатацилени ӗмӗрлӗхех пӗтерсе хунӑ. Производство средствисен социализмлӑ харпӑрлӑхӗ ҫӗнӗ, социализмлӑ строян ҫирӗп никӗсӗ пулса тӑрать.

Ленин пире Совет Союзӗнчи халӑхсем тӑванлӑ пӗр ҫемьере ӗҫлесе пурӑнни кирли ҫинчен каланӑ. Совет Союзӗ тӗнчери чи ҫирӗп нумай нацилле государство пулса тӑчӗ. Пирӗн социализмлӑ тӑван ҫӗршывра пур халӑхсем те сталинла туслӑхпа пӗрлешсе, тӑванлӑ ҫемьере килӗштерсе тата пӗр-пӗрне пулӑшса ӗҫлесе пурӑнаҫҫӗ.

Сталин юлташ ертсе пынипе совет халӑхӗ этемлӗхӗн ӗмӗрхи чи сутӑ ӗмӗчӗсене пурнӑҫа кӗртрӗ. Совет ҫӗршывӗнче социализмлӑ общество туса хунӑ. Ленин пире пролетариат диктатурине сыхласа усрама тата тӗреклетсе пыма хушса хӑварнӑ. Совет государстви—пролетариат диктатури—хальхи вӑхӑтра нихӑҫанхинчен те тӗреклӗрех те хӑватлӑрах.

Ленин пире Хӗрлӗ Ҫара тӗреклетсе пырасси пирӗн партин чи паха задачисенчен пӗри пулса тӑни ҫинче кӑтартса панӑ. Пирӗн Хӗрлӗ Ҫарпа Хӗрлӗ Флотӑн вӑй-хӑвачӗ пысӑккине, вӗсем хӑйсен интернационаллӑ задачисене пурнӑҫа кӗртме яланах хатӗр тӑнине тата пурнӑҫа кӗртсе пынине пӗтӗм тӗнчери пролетарисемпе ӗҫҫынчисем курса тӑраҫҫӗ. Эпир хамӑрӑн ҫӗршывӑн оборона хӑватне тӗреклетес тӗлӗшпе малашне те ывӑнма пӗлмесӗр ӗҫлеме тивӗҫлӗ. Империализмлӑ иккӗмӗш вӑрҫӑ пушарӗ ялкӑшса ҫуннӑ вӑхӑтра пирӗн ҫӗршывшӑн та вӑрҫӑ хӑрушлӑхӗ ӳсрӗ. Ҫакна пӗр минутлӑха та манмасӑр, «нимӗнле «ӑнсӑртлӑх» та тата пирӗн тулти тӑшмансен нимӗнле фокусӗсем те пире кӗтмен ҫӗртен килсе ан тивччӗр тесе, вӑрҫӑпа килсе тапӑнас хӑрушлӑх умӗнче хамӑрӑн пӗтӗм халӑха мобилизациллӗ хатӗр тытмалла» (Сталин).

Пирӗн ҫӗршывра социализм пӗтӗм тӗнчипе историллӗ ҫӗнтерӳсем тунипе совет халӑхӗн никам пӑсайми мораллӗ-политикӑллӑ пӗрлӗхӗ пулса тӑчӗ. Совет халӑхӗ Ленин—Сталин партийӗ тавра тачӑран та тачӑ пӗтӗҫсе тӑнине Верховный Советсен тата ӗҫҫынни депутачӗсен вырӑнти Совечӗсен суйлавӗсенче кӑтартса панӑ.

Ленин пире ӗҫҫыннисене коммунистла воспитани парассине пурнӑҫа кӗртсе пыма хушса хӑварнӑ. Пирӗн ӗҫ дисциплинине ҫирӗплетессишӗн, ӗҫ тухӑҫлӑхне, ӗҫри культурлӑха ӳстерессишӗн, продукци нумайрах тата лайӑх пахалӑхлӑ продукци туса кӑларассишӗн ывӑнма пӗлмесӗр ӗҫлемелле, ҫавӑн пекех тата социализмлӑ харпӑрлӑха ҫирӗплетмелле, совет патриотизмне малалла сарса, коллективлӑх туйӑмне, халӑхӑн культурлӑхне ӳстерсе пымалла. Сталин юлташ ертсе пынипе эпир ку задачӑна та ӑнӑҫлӑн пурнӑҫа кӗртӗпӗр.

Ленин вилнӗренпе 17 ҫул иртрӗ. Анчах Ленин вилӗмсӗр, вӑл хӑйӗн чаплӑ та никам ҫӗнтерейми вӗрентӗвӗнче пурӑнать. Ленинӑн соратникӗ, пирӗн аслӑ ҫулпуҫ тата учитель ертсе пынипе совет халӑхӗ Ленинӑн идейисене, вӑл хушса хӑварнисене пурнӑҫа кӗртсе пырать.

Сталин—вӑл паянхи Ленин. Сталин ячӗ совет халӑхӗн мораллӗ-политикӑллӑ пӗрлӗхӗн символӗ.

Аслӑ Сталин ертсе пынипе, Ленинӑн вилӗмсӗр идейисене пурнӑҫа кӗртсе, пирӗн ҫӗршыв хӑватлӑ та шанчӑклӑ утӑмсемпе малалла, коммунизм патнелле пырать.

ШУШЕНСКОЕ ЯЛӖ

ШУШЕНСКОЕ (Красноярск крайӗ), январӗн 18-мӗш. (ТАСС). 1897 ҫулта, ссылкӑра пурӑннӑ чухне, В. И. Ленин хӑйӗн аппӑшӗ Мария Ильинична патне ҫапла ҫырнӑ: «Эсӗ, Маняша, Шу-Шу-шу... ялӗ мӗнлине ҫырса кӑтартма ыйтатӑн. Ун ҫинчен эпӗ пӗррехинче ҫырса кӑтартнӑ пек туйӑнать. Ял пысӑк, темиҫе урамлӑ, урамӗсем таса мар, тусанлӑ — пурте мӗнле кирлӗ ҫавӑн пекех. Ҫеҫенхир варринче тӑрать — садсем те тата ӳсен-тӑрансем те пачах ҫук. Ял йӗритавра... тислӗк, кунта ӑна хире тӑкмаҫҫӗ, тӳрех ял ҫумне тӑкаҫҫӗ, ҫапла ӗнтӗ, ялтан тухса каяс пулсан, пур чухне те тислӗк куписем урлӑ чылай каҫса каймалла».

Октябрьти социализмлӑ аслӑ революциччен Шушенское Ҫӗпӗрти тӗттӗм ял пулнӑ. Октябрь революцийӗ хыҫҫӑн Шушенское ялӗ тӗпренех ҫӗнелчӗ. Таса мар урамсем, чухӑн пӳртсем халӗ тек ҫук ӗнтӗ. Вӗсен вырӑнне колхозниксен илемлӗ те сутӑ пӳрчӗсене тата тӗрлӗрен учрежденисем: почта, телефон станцийӗ, больница, амбулатори, аптека. саслӑ кинотеатр, клуб, вӑтам шкул, агрозоотехникум. ача яслисем, радиоузел, ачасен сӗт кухни-консультаци туса лартнӑ. Ялти икӗ колхозӑн: Ленин ячӗпе тата Крупская ячӗпе тӑракан колхозсен хуҫалӑхӗ ӳссе, вӑйланса пырать.

Шушенское ялӗнче Ленин ссылкӑра пурӑннӑ чухне пурӑннӑ ҫурта ун чухне мӗнле пулнӑ, ҫавӑн пекех туса лартнӑ. Ҫурт стени ҫумӗнче: «Владимир Ильич Ульянов-Ленинӑн 1897—1899 ҫулсенче Шушенское ялӗнче ссылкӑра пурӑннӑ чухнехи хваттерӗ» тесе ҫырнӑ хӑма. Ҫав ҫурт-музейри обстановкӑна ҫав ҫулсенчи пек туса йӗркеленӗ — Ленин усӑ курнӑ сӗтел-пукансемпе ытти япаласене пухнӑ.

В. И. Ленин ҫурт-музейне ҫынсем пит нумай пырса кураҫҫӗ. Халӗ, уйрӑмӑнах Ленин кунӗсем умӗн, ҫывӑхри ялсемпе районсенчен экскурсантсем йышлӑн килсе курма тытӑнчӗҫ. Кунта Совет Союзӗнчи ытти облаҫсенчи, республикӑсенчи рабочисем, колхозниксем, студентсем килсе кураҫҫӗ. Музей ҫӗнӗ экспонатсемпе пуянлансах пырать.

Ленин кунӗсенче

СӖНТӖР, январӗн 20-мӗш. (Телефонпа). Ленин кунӗсенче районри пур ялсенче те В. И. Ленинӑн пурнӑҫӗпе ӗҫӗсем ҫинчен докладсем пулаҫҫӗ. Докладсем тума районта партипе совет тата комсомол ӗҫҫин актива уйӑрнӑ. Вӗсем валли ВКП(б) райкомӗ инструктивлӑ доклад туса ирттерчӗ.

Январӗн 22-мӗшӗнче В. И. Ленина асӑнса, район центрӗнчи служащисемпе мӗнпур ӗҫҫыннисен пухӑвӗ пулать.

Г. ДАНИЛОВ.

УКЕРЧЕК ҪИНЧЕ: Мускаври Хӗрлӗ площадьре Всеобуч отрячӗсем умӗнче В. И. Ленин сӑмах калать (1919 ҫулти майӑн 25-мӗш), (ТАСС репродукцийӗ).

СССР Вӑрман Халӑх Комиссариачӗн вӑрман хатӗрлевӗсенче 1941 ҫулти 1-мӗш кварталта ҫуран тата лашапа ӗҫлемелли тӳлевлӗ повинность тӑвасси ҫинчен

СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ йышӑннӑ постановлени

Кӑҫалхи ҫулӑн пӗрремӗш кварталӗнче вӑрман касмалли тата турттармалли плана тултарас тӗлӗшпе ССР Союзӗн Халӑх Комиссарӗсен Совечӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ **ҫапла йышӑнаҫҫӗ:**

1. Аялта кӑтартнӑ облаҫсенче, крайсенче тата республикӑсенче СССР Наркомлесӗн вӑрман хатӗрлевӗсенче ҫуран тата лашапа ӗҫлемелли тӳлевлӗ повинность тӑвас:

а) 1941 ҫулти январӗн 23-мӗшӗнчен апрелӗн 1-мӗшӗччен—Архангельск, Вологда, Ленинград, Молотов, Калинин. Горький, Иваново, Свердловск, Ярославль, Чита, Киров, Новосибирск. Омск, Смоленск, Мускав, Рязань, Пенза, Челябинск, Тамбов, Куйбышев. Орел тата Иркутск облаҫӗсенче, Хабаровск, Алтай тата Красноярск крайӗсенче, Удмурт, Чӑваш, Башкир, Коми, Мари, Тутар тата Бурят-Монгол АСС Республикисенче тата Карело-Финн СС Республикисенче;

б) 1941 ҫулти январӗн 23-мӗшӗнчен мартӑн 15-мӗшчен—Воронежпа Курск облаҫӗсенче, Приморьепе Краснодар крайӗсенче, Белорус, Украина тата Киргиз СС Республикисенче.

2. Союзлӑ тата автономлӑ республикӑсен Совнаркомӗсене, ӗҫҫынни депутачӗсен крайсемпе облаҫсенчи Совечӗсене ҫӳлте кӑтартнӑ республикӑсенче, крайсенче тата облаҫсенче ҫакна тума хушас:

а) 1941 ҫулти пӗрремӗш кварталта облаҫсем, крайсем тата республикӑсем тӑрӑх ҫакӑн пек производствӑллӑ заданисене колхозниксемпе единоличниксен средствисемпе тултармалла тумалла (пиншер кубометрпа шутласа):

	Касмалла	Турттарса кӑлармалла	Кирлӗ пункта турттарса пымалла
Облаҫсем:			
Архангельск	2.200	3.000	1.900
Вологда	1.600	2.900	1.450
Ленинград	1.930	2.320	1.060
Молотов	860	940	800
Калинин	800	660	430
Горький	800	850	900
Иваново	1.000	830	320
Свердловск	800	380	700
Ярославль	1230	630	290
Чита	800	500	540
Киров	700	730	450
Новосибирск	500	700	270
Омск	120	460	270
Смоленск	410	450	60
Мускав	600	370	200
Рязань	390	250	—
Пенза	300	210	100
Челябинск	400	250	130
Тамбов	300	240	80
Воронеж	230	150	—
Куйбышев	260	310	90
Курск	170	130	130
Орел	150	110	—
Иркутск	380	230	750
Крайсем:			
Хабаровск	450	230	280
Алтай	300	430	150
Красноярск	230	380	430
Приморье	180	130	170
Краснодар	10	30	—
Удмурт АССР	2.000	1.530	580
Башкир »	1.000	1.150	340
Чӑваш »	800	740	200
Коми »	380	1.130	570
Мари »	650	900	320
Тутар »	400	600	40
Бурят-Монгол »	210	500	280
Белорус ССР	6.700	6.620	540
Украина »	3.500	3.800	500
Карело-Финн »	2.600	2.160	1.100
Киргиз »	165	150	40

б) СССР Наркомлесӗн вӑрман хатӗрлекен организацийӗсемпе пӗрле ҫӳлте кӑтартнӑ заданисене икӗ кун хушшинче районсем тӑрӑх валеҫсе, ӗҫҫынни депутачӗсен районсенчи Совечӗсен исполкомӗсем патне ҫитермелле, районсенчи Советсен исполкомӗсен вӑл обязательнӑй заданисене колхозниксемпе единоличниксен хуҫалӑхӗсем патне ҫитермелле, ҫапла майпа вара, 1941 ҫулти январӗн 23-мӗшӗнчен кая юлмасӑр, ҫӳлте кӑтартнӑ заданисене тултарма кирлӗ чухлӗ сезонлӑх ӗҫ вӑйӗпе лавсене вӑрман хатӗрлевне кӑлармалла тумалла.

3. Государство предприятийӗсемпе учрежденийӗсенче тата транспортра ӗҫлекен рабочисемпе служащисене ҫуран тата лашапа ӗҫлемелли обязательнӑй повинноҫран хӑтарас.

4. Ҫуран тата лашапа ӗҫлемелли тӳлевлӗ повинноҫпа ҫыхӑнса тӑракан мероприятисене пурнӑҫа кӗртессишӗн тата колхозниксемпе единоличниксен средствисемпе йывӑҫ касса хатӗрлес, турттарса кӑларас тата кирлӗ пункта турттарса пырас ӗҫе пурнӑҫа кӗртессишӗн персональнӑй ответлӑха союзлӑ республикӑсенчи компартисен Центральный Комитечӗсен, ВКП(б) крайсемпе облаҫсенчи комитечӗсен пӗрремӗш секретарӗсем ҫине, ҫавӑн пекех союзлӑ тата автономлӑ республикӑсенчи Совнаркомсен председателӗсем ҫине тата ӗҫҫынни депутачӗсен крайсемпе облаҫсенчи Совечӗсен председателӗсем ҫине хурас.

5. Ҫапла тӑвас: ҫуран тата лашапа ӗҫлемелли повинноҫа явӑҫтарнӑ ҫынсене пурне те СССР Совнаркомӗпе ЦК ВКП(б) 1938 ҫулти ноябрӗн 15-мӗшӗнче йышӑннӑ 1.238-мӗш номерлӗ постановлени тӑрӑх тӗп ӗҫукҫи, ҫавӑн пекех прогрессивлӑ ӗҫукҫи, преми-надбавка шутласа парса тӳлеҫҫӗ.

6. Вӑрман хатӗрлекен организацисемпе договорсем тунӑ тӑрӑх вӑрман хатӗрлевӗнче ӗҫлекен рабочисем ҫуран тата лашапа ӗҫлемелли повинность тунӑ хыҫҫӑн ӗҫ вырӑнӗнчех юлаҫҫӗ, ҫуран тата лашапа ӗҫлемелли повинноҫа явӑҫтарнӑ тесе шутлаҫҫӗ. Вӗсене тӗп ӗҫукҫине, прогрессивлӑ ӗҫукҫине тата преми-надбавкӑсене вӗсем договор тӑрӑх кӑҫалхи кӗрхи-хӗллехи сезонра ӗҫе тухнӑ вӑхӑтран пуҫласа тӳлеҫҫӗ.

7. Ҫапла тӑвас: ҫуран тата лашапа ӗҫлемелли повинноҫран пӑрӑнса тӑнӑшӑн тата вӑрман хатӗрлемелли обязательнӑй заданисене тултарманшӑн айӑплӑ ҫынсене уголовнӑй йӗркепе ответ тыттараҫҫӗ.

СССР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗн Председателӗ В. МОЛОТОВ.

ВКП(б) Центральный Комитечӗн Секретарӗ И. СТАЛИН.

Мускав, Кремль.
1941 ҫулти январӗн 17-мӗш.

УЙРӐМ ОКРУГСЕНЧИ СУЙЛАВ КАМПАНИЙӖ

Участоксенчи суйлав комиссисенче ӗҫлеме чи лайӑх ҫынсене уйӑрнӑ

СӖНТӖР. Районра суйлав кампанийӗ хӗрӳллӗн саралса пырать. Колхозсем, предприятисем, учрежденисем тата партипе комсомол организацийӗсем производствӑра стахановла ӗҫлекен, малта пыракан ҫынсене участоксенчи суйлав комиссисен членӗсем пулса ӗҫлеме тӑратаҫҫӗ.

Пушкӑрт ялсоветӗнчи «Родина» колхоз членӗсен пухӑвӗ участокри суйлав комисси членӗ пулса ӗҫеме строительсен бригадирне Петр Смирнов юлташа, «Ҫӗнӗ ҫул» колхоз членӗсен пухӑвӗ — пахча-ҫимӗҫ енӗпе ӗҫлекен звено звеньевойне Г. А. Ильдеркин юлташа, «13 лет РККА» колхоз членӗсем — уйхирӗҫ бригадин бригадирне стахановец М. Столяров юлташа, ВЛКСМ Сӗнтӗр районӗнчи организацийӗ — Клавдия Рожканова юлташа тӑратрӗҫ.

Шашкар ялсоветӗнчи колхозсенче те пухусем пулса иртрӗҫ. Колхозниксен пухӑвӗсем производствӑра чи малта пыракан колхозник-ударниксене участоксенчи суйлав комисси членӗсем пулса ӗҫлеме уйӑрма тытӑнчӗҫ. Суйлав комиссине уйӑрнӑ ҫынсем хушшинче — ялсовет депутачӗ Г. Соловьев, колхозри стахановка Анастасия Корнеева, колхоз бригадирӗ Михаил Мушкин, Федор Перцев юлташсем.

Ҫавӑн пекех Хачӑк ялсоветӗнчи колхозсенчен те суйлав комиссине ӗҫлеме чи лайӑх ҫынсене суйларӗҫ.

Уйрӑм суйлав округӗсем тӑрӑх СССР Верховный Совечӗн депутачӗсемпе вырӑнти Советсен депутачӗсене суйлама хатӗрленнӗ май тата партин Пӗтӗм Союзри XVIII конференцине хатӗрленнӗ май ӗҫҫыннисем хушшинче политикӑллӑ тата производствӑллӑ ҫӗкленӳ саралса пырать. Пашалукасси ялсоветӗнчи колхозсем ҫуракине чи лайӑх хатӗрленсе ҫитессишӗн ӑмӑртса ҫак кунсенче 3500 лав торф, 1500 лав тислӗк, 100 лав юшкӑн тӑпри хатӗрлерӗҫ, 58 колхозник агротехникӑна вӗренме тытӑнчӗҫ. Мӑн Хурачка ялсоветӗнчи Жданов ячӗпе тӑракан колхоз активӗн пухӑвӗ суйлав кампанийӗ вӑхӑтӗнче стена хаҫачӗ йӗркеллӗ кӑларса тӑма йышӑнчӗ. Ферма заведующийӗ Данилов юлташ ҫамрӑк выльӑхсене алла илес ӗҫе лайӑх организациленӗ.

Районра хальхи вӑхӑтра суйлавҫӑсен списокӗсене тӑваҫҫӗ. Агитаторсем суйлавҫӑсем хушшинче ӗҫлеме пуҫларӗҫ.

Гр. Соловьев.

Агитаципе массӑллӑ ӗҫе вӑйлататпӑр

Суйлав кампани пуҫланнӑ май, ҫӗнӗ строительствӑри участоксемпе бригадӑсем Пӗтӗм Союзри XVIII партконференци ячӗпе пыракан социализмлӑ ӑмӑртӑва хутшӑнса, хӑйсем ҫине илнӗ обязательствӑсене пурнӑҫлассишӗн кӗрешӗве татах вӑйлатрӗҫ. Рабочисем, инженерно-техническӑ работниксем тата служащисем суйлав кунне—февралӗн 16-мӗшне производствӑра ҫӗнӗ ҫӗнтерӳсем тунипе кӗтсе илессишӗн ӑмӑртаҫҫӗ.

Коммунистсемпе комсомолецсем пуҫарнипе участоксемпе бригадӑсенче агитаципе массӑллӑ ӗҫ тивӗҫлипе саралса пырать. Ҫак ӗҫе туса пыма чи лайӑх агитаторсене уйӑрнӑ. Агитаторсем рабочисем хушшинче СССР Верховный Совечӗн Президиумӗ тата Чӑваш АССР Верховный Совечӗн Президиумӗ суйлав кампани пуҫланни ҫинчен кӑларнӑ Указсене тӗплӗн ӑнлантарса параҫҫӗ.

Партбюро членӗ Н. Фролов юлташ ертсе пыракан участокра агитаципе массӑллӑ ӗҫе уйрӑмах лайӑх йӗркеленӗ. Кунта коммунистсемпе комсомолецсем тӑтӑшах калаҫусем ирттереҫҫӗ. Хаҫатсем ҫинче суйлав пирки пичетленсе тухакан материалсене сасӑпа вуласа парассине те организациленӗ.

Б. ШАВЕЛЕВ.

Суйлав ещӗкӗсемпе ытти инвентарьсене тӗрӗсленӗ

ҪӖРПУ, январӗн 20-мӗш. (Телефонпа). Ҫак кунсенче Чурачӑк, Тивӗш, Аслӑ Тукай ялсовечӗсене кӗрекен колхозсенчи колхозниксемпе колхозницӑсен пухӑвӗсем пулса иртрӗҫ. Ҫав пухусенче СССР тата Чӑваш АССР Верховный Совечӗсен Президиумӗсем суйлав кампани пуҫланни ҫинчен кӑларнӑ Указсене сӳтсе-яврӗҫ. Колхозниксемпе колхозницӑсем суйлав кунне государство умӗнчи обязательствӑсене тултарма, ҫуракине пӗтӗмпех хатӗрленсе ҫитме пулаҫҫӗ.

Ҫӗрпӳ хула Советне депутат суйлама пӗр округ тунӑ. Кунта округри суйлав комисси членӗсем пулса ӗҫлеме ҫынсене ҫирӗплетнӗ. Хула Совечӗн депутачӗсем тӑрӑшнипе суйлав ещӗкӗсене тата ытти оборудованисене тӗрӗслесе тухнӑ. Хула Совечӗ суйлавҫӑсен спискне тума пуҫӑннӑ.

Суйлавсем пулса иртекен округсенчи агитаторсене пулӑшма ВКП(б) райкомӗпе райсовет исполкомӗн уполномоченнӑйӗсем вырӑнсене тухса кайрӗҫ.

(Хамӑр корр.)

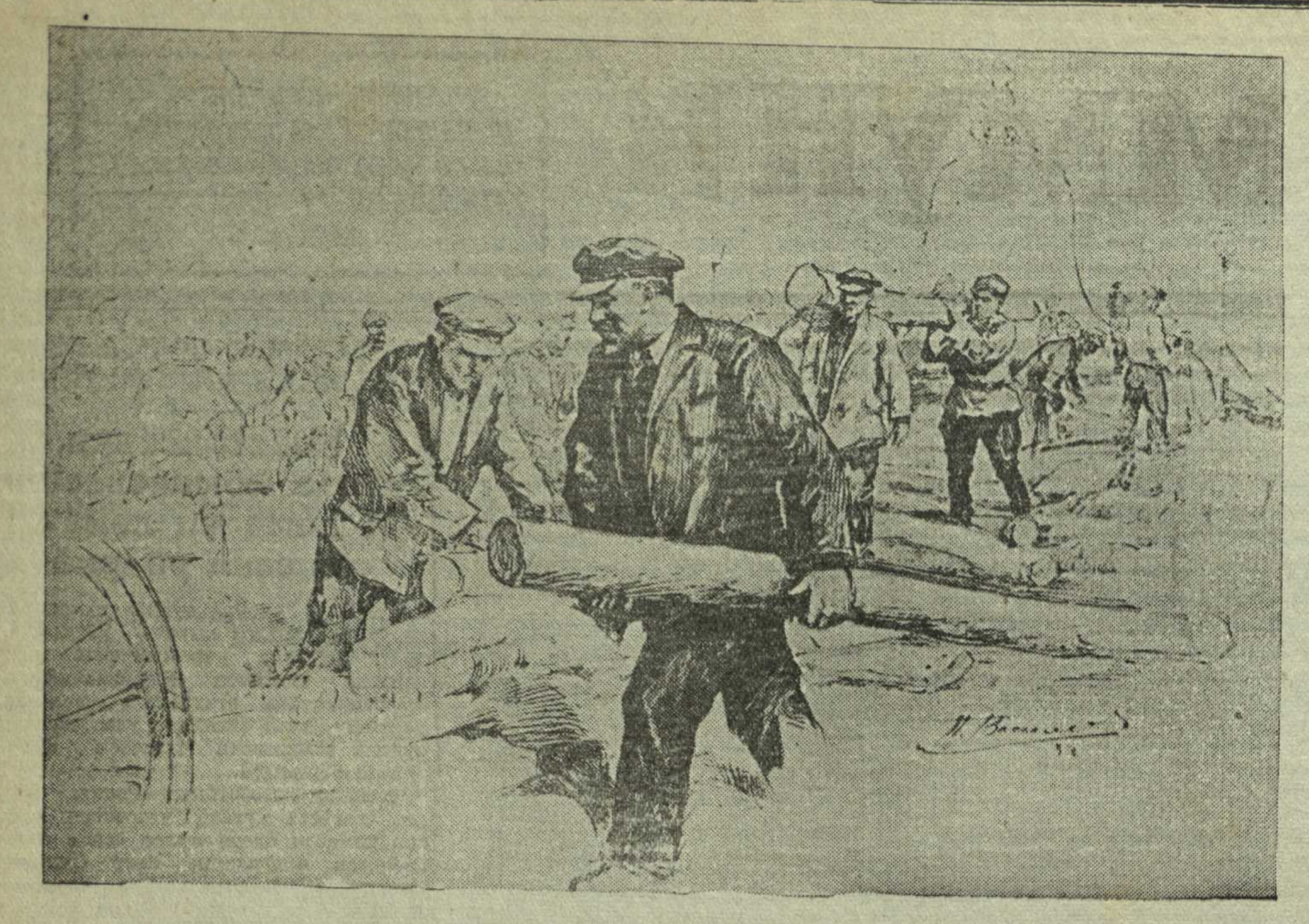

Владимир Ильич Ленин вилни 17 çул тултарнă тĕле. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: В. И. Ленин Пĕтĕм Российĕри субботникре, Кремльре. 1920 ç. П. Васильев художникăн ÿкерчĕкĕ. (ТАСС репродукцийĕ).

Ленин социализмлă ĕç дисциплини çинчен вĕрентни

ССР Союзе—тĕнчери хăватлă индустриллĕ держава. Патша Российĕ—каюлнă, чухăн, культурăсăр çĕршыв пулнă, çавăн пек çĕршыва 1917 çулти октябрьте большевиксен партийĕ халăха валли кĕрешсе илнĕ. Çак икĕ тĕрлĕ çĕршывсем—ССР Союзĕ тата ĕлĕкхи патша Российĕ—хушшинчи уйрăмлăх калама çук пысăк. Çирĕм çула яхăн вăхăт хушшинче пирĕн çĕршыв, тискер царизмран хăтăлса, социализм патне çитсе тăчĕ.

Совет халăхĕ чаплă çĕнтерÿ турĕ. Вăл çакăн пек çĕнтерÿ туни—Октябрьти Социализмлă Аслă революци эксплоататорсен влаçне сирпĕтсе антарнинчен, рабочисемпе хресченсен влаçне туса хунинчен килчĕ. Пит те пысăк улшăну пулса тăчĕ—эксплоататорсем влаçра тăнă чухне ирĕксĕрлĕхе пула ĕçленĕ çынсем харпăрхăйшĕн ĕçлеме пуçларĕç. Ирĕклĕ, социализмлă ĕç—акă пирĕн çĕршыв пĕтĕм тĕнчипе историллĕ çĕнтерÿсем тунин çăлкуçĕ тата никĕсĕ!

«Çĕршер çулсем хушши ют çынсемшĕн, эксплуататорсемшĕн, ирĕксĕр ĕçленĕ хыççăн, харпăрхăйшĕн ĕçлеме тата техникăпа культурăн чи çĕнĕ çитĕнĕвĕсем çине таянса ĕçлеме пирвайхи хут май пулса тăчĕ»,—çапла çырнă Ленин (Соч. Т. XXII, стр. 161) Октябрьти социализмлă Аслă революци çĕнтернĕ хыççăн икĕ уйăхран.

Çав вăхăтра çирĕпленсе çитмен самрăк Совет республикин алăкĕ умĕнче тулашри тăшман юнаса тăнă, çĕршывра шалта та белогвардеецсен контрреволюцийĕ кĕрешĕве тухма урса кайнă пекех хатĕрленсе пынă. Совет влаçĕ вилĕмлĕ хăрушлăх умĕнче тăнă. Анчах аслă Ленин ирĕке тухнă халăхăн творчествăллă вăйĕсене ĕненнĕ. Вăл çапла каланă: хăйĕн хулпуççийĕсем çинчен чуралăх сăнчăрне илсе пăрахнă халăх «хăйне палăртĕ, хăйĕн пултарулăхĕсене сарса ярĕ, таланчĕсене уçса палăртĕ,—çав талантсем халăх хушшинче иксĕлми çăлкуçĕ пекех, вĕсене капитализм пиншерĕн тата миллионшарăн лучăркана, таптанă, пăва-пăва пăрахнă» (çавăнтах, стр. 158), тенĕ.

Акă, 1919 çулти майăн 10-мĕш çитнĕ. Вăл кун Мускав—Хусан чугунçулĕ çинчи рабочисем коммунистла субботник тунă. Коммунистсемпе беспартийнăйсем ĕç хыççăн тата тепĕр ултă сехет хушши хавасланса ĕçленĕ, вĕсем чугунçул узелĕнчи вагонсене пушатнă тата тиенĕ, паровозсемпе вагонсене юсанă. Вĕсем тÿлевсĕрех нумай миллион тенкĕлĕх ĕç тунă, вĕсен ĕç тухăçлăхĕ яланхинчен иккĕ те çурă хут пысăкрах пулнă.

Пирвайхи коммунистла субботнике Ленин—«аслă пуçару», тесе каланă. Коммунистла субботниксем çинчен Ленин: «ку вăл—переворотăн, буржуазине сирпĕтсе антарнинчен те йывăртарах, пысăкрах, тĕплĕнрех, татăкларах переворотăн, пуçламĕшĕ» (Соч. т. XXIV, стр. 329), тесе çырнă.

Коммунистла субботниксем ирттересси пĕтĕм çĕршыв тăрăх саралса кайнă,—çак субботниксенче Ленин çĕнĕ ĕç дисциплинин, çĕнĕ ĕç тухăçлăхĕн пирвайхи утăмĕсене курнă.

Çак çĕнĕ, социализмлă ĕç дисциплини мĕнле пулмалла-ха?

Капиталистсем хăйсен предприятийĕсенче рабочисене эксплоатацилеме, эксплоатаци тÿсекен массăсем çинче пусăпулса тăма çирĕп дисциплина тăваççĕ. Капитализмлă обществăра ĕçлев выçлăх дисциплини çинче, ĕçсĕр тăрса юласран хăрани çинче тытăнса тăрать.

Пирĕн социализмлă обществăра пачах урăхла. Çынна çын эксплоатацилессине пирĕн çĕршывра пĕтĕмпех тĕп тунă, дисциплина пире кам та пулин пуçпулса тăрасси валли мар, кама та пулин пусмăрласси валли мар, социализмлă йĕркелĕх организацилеме, çынсем пĕр-пĕринпе килĕштерсе ĕçлессине туса хума кирлĕ. Социализмлă обществăра дисциплина ĕç тухăçлăхне тăтăшах ÿстерсе пыма кирлĕ,—ĕç тухăçлăхĕ ÿссе пыни, тесе вĕрентнĕ пире Ленин, çĕнĕ обществăллă строй çĕнтерес ĕçре чи кирли, чи пахи пулса тăрать.

Çавăнпа та ĕçĕн социализмлă организацийĕ капитализм чухне пулнинчен пачах урăх никĕс çинче тытăнса тăрать,—вăл «помещиксен, çавăн пекех тата капиталистсен пусмăрне сирпĕнтерсе антарнă ĕççыннисен хăйсен ирĕклĕ те ăнланулла дисциплини çинче» (Ленин. Соч. т. XXIV, стр. 336) тытăнса тăмалла.

Анчах çавăн пек ирĕклĕ, ăнланулла дисциплина пĕлĕт çинчен ÿкме пултараймасть. Ăна кĕрешÿре туса пырас пулать. Капитализм пит нумай вăхăт хушши çынсене мещенле шухăшсем: «Çын мĕнле пурăннипе манăн ĕç çук», «Харпăрхăйĕн кĕпи ÿте çывăх», текен шухăшсем парса тăнă. Капиталистсемшĕн, эксплоататорсемшĕн ĕçлесси — йывăр инкек, йывăр ĕç пулнă, рабочисем тур майпа та çав йывăр ĕçрен хăтăлма тăрăшнă. Кунтан вара «пысăкрах татăк ярса илес те тарас», «сахалтарах ĕçлес, укçине ытларах илес» текен шухăшсем тухса тăнă.

Çавнашкал буржуаллă морале çынсен ăстăнĕнчен кăларса ывăтасси, çынсем ĕç çине çĕнĕлле пăхакан тăвасси, социализмлă ĕç дисциплинине тăвасси—чи пысăк задача, большевиксен партийĕпе Совет влаçĕн тĕп задачисенчен пĕри, пит йывăр тата пархатарлă задача, тесе шутланă Ленин.

Ленин çапла шутланă: социализмлă ăмăрту—çынсене ĕç çине çĕнĕлле пăхма вĕрентмелли тĕп метод пулса тăрать, тенĕ. Ленин: ăмăрту саралса пынă май халăх хушшинчен пултарулла, талантлă вăйсем палăрса тухĕç, вĕсен примерĕн вăйĕ пит пысăк пулĕ, вĕсене кура ытти çынсем те ĕç çине çĕнĕлле пăхакан пулса пырĕç, тесе кăтартса панă. Халăх хушшинчи организаторла ĕçе мĕн чухлĕ ытларах хутшăнса пырĕç, вĕсем хăйсем пуçласа тăракан класс пулса тăнă хыççăнхи çĕнĕ положенине çавăн чухлĕ хăвăртрах хăнăхса пырĕç, вĕсен вара ĕç çине ирĕксĕрлĕхе пула ĕçлекен çын пек пăхас йăла пĕтсе пырĕ, ĕççыннисем хăйсен вăйĕпе çĕнĕ пурнăç туса пырас çул çине тухĕç.

Анчах çĕнĕ ĕç дисциплинине тăвас ĕçре ĕнентерÿ кăна çителĕклĕ мар-ха, тесе шутланă Ленин. Кунта ирĕксĕрленисĕр ĕç пулас çук. «...Этемлĕх историйĕнчи пит аслă улшăну—çын ирĕксĕрлĕхе пула ĕçлени вырăнне хăйшĕн ĕçлеме тытăннă чухнехи улшăну,—тесе вĕрентнĕ Ленин,—чăкăлтăшсемсĕр, йывăрлăхсемсĕр, конфликтсемсĕр, тахçанхи харампырсемпе вĕсен хыççăн пыракансене пусмăрланисĕр пулма пултараймасть» (Соч. т. XXII, 161).

Ленин хăйĕн статьисенче социализмлă обществăра ĕç дисциплинине пăсакансем çинчен пит те çилĕллĕ сăмахсемпе тарăхса çырнă, вĕсене хытă питленĕ. Ĕç дисциплинине пăсакансене Ленин: паразитсем, буржуази хыççăн пыракансем, харампырсем, тесе каланă, вĕсене жуликсемпе тата харампырсемпе танлаштарнă, социализмăн тĕп тăшманĕсем, тесе шутланă. Вĕсене нимĕн хĕрхенмесĕр çирĕп алăпа тыткалама сĕннĕ Ленин. Социализмлă обществăн çав тăшманĕсене, ĕç дисциплинине пăсакансене, кăшт та пулин хĕрхенсе тăни—социализм умĕнче пит те пысăк айăпа кĕни пулать, тесе шутланă вăл. Ĕçрен пăрăнакан çынсене,—тенĕ Ленин,—хулигансемпе жуликсене тĕрмене лартнă пекех, тĕрмене хупса лартас пулать, чи йывăр ĕçсене тутарас пулать, вĕсене хирĕç массăсен тарăхуне çĕклес пулать, тенĕ.

Ленин çакна ĕненсе тăнă: социализмлă обществăра çынсене çапла воспитани парса пырсан тата итлеменнисене ирĕксĕрленипе итлеттерсе пырсан, ĕçри тимĕр пек çирĕп социализмлă дисциплина пулса тăрĕ, вара пире никам та тата нихăçан та çĕнтереймĕ, тенĕ.

* * *

Ленин вилнĕренпе 17 çул иртрĕ. Анчах вăл социализмлă ĕçлев çинчен, социализмлă ĕç дисциплини çинчен каланă кашни сăмах, вăл парса хăварнă кашни кăтарту паянхи куна валли каланă пекех туйăнса тăрать.

Ленин ĕçне малалла туса пыракан аслă çын—Сталин юлташ—Ленин социализмлă обществăри ĕçлев çинчен вĕрентнине малалла аталантарчĕ тата тарăнлатрĕ. Сталин юлташ ертсе пынипе массăллă социализмлă ăмăрту пуçланса кайрĕ. Вăл социализм строительствин яланхи меточĕ пулса тăчĕ.

Сталинла пĕрремĕш пятилетка çулĕсенчи строительствăра çĕкленÿллĕ ĕçленĕ çĕрте, социализмлă ăмăрту хĕрÿллĕ саралса кайнă çĕрте—çынсем ĕç çине çĕнĕлле пăхма хăнăхса пычĕç. Ĕçлев, капитализм чухне йывăр инкек пулнăскер, хисеплĕхпе мухтавлăх ĕçĕ, паттăрлăхпа геройлăх ĕçĕ пулса тăчĕ.

Иккĕмĕш пятилетка çулĕсенче техникăна алла илес тĕлĕшпе çĕкленÿллĕ ĕçленĕ çĕрте—социализмлă ăмăрту ÿсе саралнипе пĕтĕм халăхăн хăватлă стахановла движенийĕ пуçланчĕ. Пирĕн çĕршывра стахановец—пысăк тухăçлăхпа ĕçлекен ăнланулла çын, йĕркеллĕ тата культурăллă ĕçлекен çын—чи хисеплĕ çын пулса тăчĕ.

Тÿрĕ кăмăлпа тата вăйя шеллемесĕр ĕçленине пирĕн çĕршывра пит те пахана хурса хаклаççĕ. Паттăррăн ĕçлекенсене мухтаса хисеплеççĕ.

Алексей Семиволос, Илларион Янкин, Николай Кравцов ячĕсене çултан çул каялла кам пĕлнĕ-ха? Вĕсем рядовой рабочисем пулнă, паянхи кун ĕнтĕ вĕсем çинчен пĕтĕм çĕршыв калаçать, мĕншĕн тесен вĕсем ĕç тухăçлăхне ÿстермелли çĕнĕ çулсем тупнă, паттăррăн ĕçленипе чапа тухнă.

Петровский ячĕпе тăракан колхозри (Житомир облаçĕ) звеньевая Ефросинья Саух гектартан 39 центнер ытла йĕтĕн сÿсĕ пуçтарса илнĕ; «Труд» колхозри (Днепропетровск облаçĕ) чабан Ф. Коваленко 224 сурăхран 457 путек илнĕ; Коцюбинский ячĕпе тăракан колхозри (Харьков облаçĕ) доярка Е. Надточий 1940 çулти 10 уйăх хушшинче вăтам шутпа кашни ĕнерен 4300 литр сĕт суса илнĕ.

Колхозлă ялти çак труженниксем çинчен иртнĕ вăхăтра никамах та пĕлмен. Паянхи кун ĕнтĕ эпир вĕсен ячĕсене пит пысăк документра—СССР Совнаркомĕпе ЦК ВКП(б) Украина СС Республикинчи колхозниксене тырпул тухăçлăхне ÿстернĕшĕн ĕçкунĕсем тăрăх хушса тÿлесси çинчен йышăннă постановленире—тĕл пулатпăр.

Рабочисен, хресченсен, служащисен интеллигенцин пит пысăк пайĕ тÿрĕ кăмăлпа тăрăшса ĕçлет. Анчах пирĕн хушăра кахалсемпе харампырсем, летунсемпе прогульщиксем, производство дезорганизаторĕсем те пур-ха. Вĕсене совет халăхĕ Ленин хушса хăварнă пек тыткалать. Ĕç дисциплинине пăсакансене хирĕç кĕрешме ССР Союзĕн Верховный Совечĕн Президиумĕ 1940 çулти июнĕн 26-мĕшĕнче тарласа Указ кăларчĕ.

Çак Указа совет халăхĕ пурте пĕр кăмăллă пулса ырларĕ. Йĕритаврах вăрçă пушарĕ ялкăшнă вăхăтра, пирĕн çĕршывшăн та вăрçă хăрушлăхĕ чылаях ÿснĕ чухне, çакăн пек вăхăтра пушшех те халăх пирĕн хушăра летунсем, прогульщиксем, социализмлă ĕç дисциплинине пăсакансем пуррине тÿссе тăма пултараймасть. 1940 çулти июнĕн 26-мĕшĕнчи Указа пурнăçа кĕртни предприятисенче ĕç дисциплинине çирĕплетме, социализмлă индустрие малалла ÿстерме пысăк пулăшу пачĕ.

* * *

21 çул каялла Ленин «Ĕç дисциплини çинчен» сăмах каланă, унăн сăмахне граммофон пластинки çине çырса илнĕ.

Хăйĕн сăмахне вăл çак сăмахсемпе вĕçленĕ:

«...Миллионшар ĕççыннисем, хăйĕн класĕн чи лайăх çыннисем хыççăн пырса, пурте пĕр çын пек пулса пĕрлешеççĕ пулсан,—вара çĕнтерÿ пулатех...

Тĕп пулччăр шкурниксем, тĕп пулччăр хăй кăна уса курасси çинчен тата спекуляци çинчен, ĕçрен пăрăнасси çинчен шухăшлакансем, çĕнтерÿ тумашкăн йывăрлăх тÿсессинчен хăракансем!

Сывă пултăр ĕç дисциплини, пикенсе ĕçлени, рабочисемпе хресченсен ĕçне парăнни!..

Пит те пикенсе ĕçленипе ĕç çарĕн малти речĕсенче пырса, миллионшар ĕççыннисене хăйсен хыççăн илсе пыракансем ĕмĕр-ĕмĕрех мухтавлă пулччăр! (Соч. т. XXX, стр. 402).

Çак хĕрÿллĕ сăмахсем паянхи кун валли панă лозунгсем пекех илтĕнеççĕ. Ку сăмахсене паянхи кун та пирĕнпе пĕрле пурăнакан Ленин каланă пекех туйăнать.

И. РАНЕВСКИЙ.

В. И. Ленинăн Центральнăй музейĕнче

«Кунта кĕрсессĕн хăвна хумханнине туятăн, вăл хумхану нумайăш çинчен хăвăн пурнăçу çинчен шухăшлаттарать, хăвăн пурнăçна Ленин пурнăçĕпе танлаштарса пăхтарать...»

Çак сăмахсене çыракан авторăн хушаматне пĕлме çук; çакă кăна паллă: вăл Костромаран. Анчах çак кирлех-ши вара? Çакăнта килсе каякан кашни çыннăн пуçне çакăн пек шухăш хумхантарать: эсĕ хăвăн пурнăçра мĕн тумаллисене аслă Ленин вĕрентнĕ пек пурне те тунă-и-ха?

Ирхине, алăксем уçăлсан, курма пыракансем пур залсем тăрăх та шăппăн саланаççĕ. Шăплăх. Çак шăплăха экскурсоводăн сасси тата записной кĕнекесен сасси те пăсаймасть. Курма пынă çын итлет, вулать, шухăшлать.

Акă вăл, Ленинăн пурнăçĕ. Пĕтĕмпех большевикла партине, ĕççынни этемлĕхĕн телейĕшĕн, коммунизм идейисем çĕнтерессишĕн панă пурнăç. Çак пурнăç вăл—пирĕн партин чĕрĕ историйĕ.

* * *

Кам та пулин В. И. Ленинăн Центральнăй музейĕнче тăватă уйăх каялла пулнă пулсан, халĕ вăл унăн хăшпĕр залĕсене палласа илеймест. Çĕнĕ экспонатсем нумай хушнă, документсене çĕнĕлле йĕркелесе хунă.

Виççĕмĕш зала кĕрсен тÿрех карттă-схема, партин II съезчĕ умĕн РСДРП-ăн ленинла «Искра» çумне пĕрлешнĕ ырăнти комитечĕсемпе групписен карттă-схеми курăнса каять. Çав комитетсемпе группăсене «Искра» таврапĕрлештерес тесе Ленин мĕн чухлĕ вăй хунă пулĕ! Акă кантăк айĕнче Мускав, Петербург, Тула тата ытти хуласенчи комитетсем хăйсене «Искра» çумне пĕрлештерме ыйтса панă заявленисем.

Стена çумне çирĕплетнĕ мраморлă рама ăшĕнче—В. И. Ленинăн «Что делать?» кĕнеки, ăна 1902 çулта Штутгартра пичетлесе кăларнă. Унтан аялarax, мрамор çине, çав кĕнекен тĕп формулине касса çырнă, вăл формулăна халĕ нумайĕшĕсем пăхмасăр калама пĕлеççĕ:

«Революциллĕ теорисĕр революциллĕ движени те пулма пултараймасть...»

Ленин кĕнеки унчухнехи вăхăтра ыраттаракан пур ыйтусем çине те ответ панă. Уçă сывлăш вĕрсе янă пекех пулнă! Пролетариатăн кĕрешме пултаракан çирĕп партине туса хума мĕн тумалли паллă пулса тăнă. Çав парти умĕнче мĕнле задачăсем тăни те паллă пулнă.

Мускав комитечĕ «Что делать?» кĕнекен авторĕ патне, ăна тав туса, çыру çырнă. Владимир Ильич мĕнпур чун-хавалĕпе çĕкленсе савăннă. Вăл çапла ответленĕ:

«Çакă вăл вăрттăн ĕçлекен писательшĕн çавтери хаклă, мĕншĕн тесен унăн вулакансенчен питех те аякра тăратакан условисенче ĕçлеме тивет».

Залра парти программи çинчен калакан документсене пухса майлаштарса хунă. Кунта курма пынă çынсем чи малтанхи хут Ленин «Марксистские взгляды на аграрный вопрос в Европе и России» ятлă лекцисем валли хатĕрленĕ материалсен алçырăвĕсене, II съездăн кун йĕрки çинчен çырнисене тата И. В. Сталинăн «Пролетарисен класĕпе пролетарисен партийĕ» ятлă статьи пичетленнĕ «Пролетариатис брдзола» хаçатăн фотокопине кураççĕ.

Кĕрешÿ хаваслăхĕ, тĕллев уçăмлă пулни, çĕнтерессишĕн хыпса çунни — акă мĕн çиçсе тăрать Ленин алçырăвĕсенчен. Акă тата Ленин 1904 çулти декабрĕн 24-мĕшĕнче М. М. Эссен патне çырнă çыру. Вăл çырăва меньшевиксемпе хаяррăн кĕрешнĕ вăхăтра çырнă, вĕсен лидерĕсем раскол тăвас лини тытса пынă. Изменăллă майпа вĕсем Центральный Комитетпа «Искра»-на тытса илнĕ; кивĕ, ленинла «Искра» меньшевиксен аллине куçнă.

Çав кунсенче те Ленин çапла çырать: «Халĕ ĕнтĕ пирĕн шухăш-кăмăлсем лайăх, пурте тимлĕн ĕçлеççĕ: ĕнер пирĕн «Вперед» хаçата кăларасси çинчен пĕлтерÿ тухрĕ. Пурте, нихăçанхи пек те мар, хĕпĕртесе савăнаççĕ... Комитетсен ытларахăшĕсем пĕрлешеççĕ, бюро та суйланă ĕнтĕ... Хаваслă пулăр; астăвăр, эпир сирĕнпе ытла вăтă мар-ха,—пуласси малалла-ха...»

Залра Ленин—Сталин партине организацилессипе çирĕплетессинче большевикла пичет калама çук пысăк вырăн йышăнса тăнине ăнлантарса паракан çĕнĕ документсем нумай. Курма пынă çын кунта «Брдзола» («Борьба») хаçатăн мĕнпур тăватă номерĕсен фотокопийĕсене те, Бакури «Нина» ятлă паллă типографин макетне курать. Вăл типографине Закавказьери чаплă большевик Ладо Кецховели 1901 çулта организациленĕ. Сталин юлташ ертсе пынипе ĕçленĕ çав типографире большевикла хаçатсене, вăл шутра «Искра»-на та, пичетлесе кăларнă.

Художник Налбандян «И В. Сталин в подпольной типографии в Батуме» ятлă çĕнĕ картина тăратнă.

Экспонатсем большевиксен центрти организацийĕсемпе Закавказьери организацийĕсем таччăн çыхăнса ĕçленине, рабочи класăн гениллĕ çулпуçĕсем—Ленинпа Сталин таччăн çыхăнса ĕçленине уççăн кăтартса параççĕ.

Акă «Борьба пролетариата» хаçатăн (ăна вырăсла кăларнă) пĕррĕмĕш номерĕ, ăна тăваттăмĕш залра вырнаçтарнă. Çав номерте большевизмăн Закавказьери организаторĕсенчен пĕрин çинчен Александр Цулукидзе çинчен умстатья пичетлесе кăларнă. Ленинла «Пролетарий» хаçат вăл статьяна çийĕнчех илсе пичетленĕ. Акă «Борьба пролетариата» хаçатăн иккĕмĕш номерĕ. Вăл хаçат «Пролетарий» хаçатра В. И. Ленинăн «Демократические задачи революционного пролетариата» ятлă статьине илсе пичетленĕ.

Курма пынă çын Ленинпа Сталинăн большевиксен Тифлисри вăрттăн ĕçлекен Авлабарти чаплă типографийĕнче пичетлесе кăларнă произведенийĕсен монтажне курать. Вĕсен шутĕнче Ленинăн «Революционная демократическая диктатура пролетариата и крестьянства» (грузин чĕлхипе кăларнă), «Извещение о третьем съезде РСДРП» (армян тата грузин чĕлхипе кăларнă) ятлă брошюрăсен подлинникĕсем, партин ленинла уставĕн (партин III съездĕнче йышăннă) пĕррĕмĕш страницин фотокопийĕсем, ăна грузин чĕлхипе пичетлесе кăларнă; И. В. Сталинăн «Вскользь о партийных разногласиях» тата «Две схватки» брошюрăсен подлинникĕ, вĕсене вырăс тата грузин чĕлхипе пичетлесе кăларнă; «Борьба пролетариата» хаçатăн Ленинпа Сталинăн статьисем пичетленсе тухнă çылай номерĕсем, сталинла листовкăсем нумай пур.

Ленинла-сталинла революциллĕ шухăшăн пĕрлĕхĕ, уйрăмăнах 1905 çулти революци тапхăрĕнчи пĕрлĕхĕ çинчен ытти çĕнĕ экспонатсем те каласа параççĕ.

Ленинăн «Две тактики социал-демократии в демократической революции» ятлă кĕнекине çутă мраморпа илемлетсе хунă. Унпа юнашар Каутскин грузин чĕлхипе пичетленсе тухнă «Движущие силы и перспективы русской революции» ятлă брошюри пирки И. В. Сталин çырнă умсăмах.

Улттăмĕш залра рабочисемпе хресченсен революциллĕ çĕнĕ çĕкленÿ çулĕсенчи движенине пит лайăх кăтартса панă. Кунта материал вырăнне вырăнсенчен пĕлтернисемпе усă курнă, вăл пĕлтерÿсене «Правда» хаçатра пичетлесе кăларнă пулнă. Акă «Крестьянская жизнь» текен отделра 1913 çулта пичетленсе тухнă корреспонденцисен фотокопийĕсем. Вĕсенчен виççĕшĕ çинчен «ВКП(б) историйĕн кĕске курсĕн» V-мĕш сыпăкĕнче, 146 страницăра асăннă. Тăваттăмĕшĕ—пачах çĕнĕскер. Кунта Бессарабири Вербки ялĕнчи хресченсемпе Вышемирский князь именийĕнчи стражниксем хушшинче пулнă юнлă çапăçу çинчен каланă.

Ленинпа Сталинăн наци ыйтăвĕ тĕлĕшпе тунă ĕçĕсене те анлăн кăтартса панă. Эпир РСДРП-ăн ютçĕршывсенчи комитечĕн: «Товарищ Ленин прочтет реферат на тему «Национальный вопрос» текен пĕлтерÿне куратпăр. Унпа юнашар Ленин алçырăвĕсен фотокопийĕсем, реферат валли хатĕрленĕ материалсемпе плансем. Вĕсенче Ленин Сталинăн «Национальный вопрос и социал-демократия» ятлă тручĕ çине икĕ хутчен кăтартса парать. Çавăн пекех кунта эпир РСДРП Центральный Комитечĕн Поронинскри канашлăвĕ (1913 çулти октябрь) наци ыйтăвĕ тăрăх йышăннă резолюцине те куратпăр.

Маркс вилни 30 çул тултарнă май Ленин 1913 çулти мартра «Три источника и три составных части марксизма» ятлă статья çырнă. Халĕ çав статьян алçырăвĕпе юнашар теориллĕ источниксене «натурально» курма пулать: нимĕçсен классикла философине Гегелĕн нимĕç чĕлхипе кăларнă «Наука логики» ятлă кĕнекен пĕррĕмĕш изданийĕпе тата Людвиг Фейербахăн «Сущность христианства» ятлă кĕнекине кăтартнă; англичансен политэкономине—Давид Рикардон «Начало политической экономии» кĕнекипе тата Адам Смитăн «Причины богатства народов» ятлă кĕнекипе кăтартнă; французсен утопиллĕ социализмне—Р. Оуэнăн «Опыты об образовании человеческого характера» кĕнекипе тата Ш. Фурьен «Теория четырех движений и всеобщих судеб» ятлă кĕнекипе кăтартса панă.

Музейăн вунсаккăрмĕш залне—Ленинианăна»—йăлтах çĕнĕлле йĕркелесе тунă. Кунта Ленинпа Сталинăн произведенийĕсене, 100 чĕлхепе ытла пичетлесе кăларнă «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» пухнă. Курма пынă çынсем ютçĕршывсенчи кĕнекесен сайра тĕл пулакан экземплярĕсене кураççĕ.

Ленинпа Сталинăн тручĕсене мĕнле-мĕнле чĕлхепе пичетлесе кăларнине мраморпа илемлетсе кăтартнă. Мрамортан тунă доскасем хушшинче — Меркуров скульптор тунă «Маркс, Энгельс, Ленин и Сталин» ятлă барельеф. Унăн айĕнче çутатакан пăнчăсемпе çавăрăнакан глобус. Вăл пăнчăсем Ленинпа Сталинăн кĕнекисене пичетлесе кăларнă вырăнсене пĕлтереççĕ: Китай, Индия, Филиппины...

Экспонатсен шутĕнче Ленинпа Сталинăн сочиненийĕсен пуххисемпе уйрăм произведенийĕсен ютçĕршывсенчи изданийĕсем: англичан, нимĕç, Япони, Голланди, Норвеги, Китай тата ыттисен чĕлхисемпе пичетлесе кăларнă изданисем.

Акă тата кĕнекесем, вĕсене кăларакансем çавтери васкана: вĕсен вăхăт пулман. Ку вăл Ленинпа Сталинăн Китай чĕлхипе пичетлесе кăларнă произведенийĕсем. Çав кĕнекесене Китайри компарти боевой походсен вăхăтĕнче кăларнă. Пит васкаса кăларни çакăнтан та курăнать: кĕнекесен хĕррисене те касса юсаман.

Эпир Ленинăн урду чĕлхипе пичетлесе кăларнă «1905 çулти революци çинчен» тунă докладне, Сталинăн аннамит чĕлхипе пичетлесе кăларнă «Ленинизм ыйтăвĕсем» ятлă кĕнекине, Ленинăн перси чĕлхипе пичетлесе кăларнă «Работницăсен Пĕтĕм тĕнчери кунĕ» ятлă статьине, Сталинăн малай чĕлхипе пичетлесе кăларнă «Марксизм тата наци ыйтăвĕ» трудне куратпăр.

Ленинизм тĕнчене кĕрешсе илет!

* * *

В. И. Ленинăн Центральнăй музейне уçнăранпа унта 5 миллион çын ытла пырса курнă. Нумаях пулмасть кунта Совет Союзĕн çĕнĕ облаçĕсемпе республикисенчи çынсем: Украинăпа Белоруссин хĕвеланăç облаçĕсен, Бессарабипе Çурçĕр Буковинăн, Литва, Латви тата Эстони СС Республикисен делегацийĕсемпе экскурсанчĕсем пулнă.

Латви представителĕ профессор П. Галенек отзывсен кĕнекинче çапла çырса хăварнă:

«Пирĕншĕн, нумаях пулмасть Ленинăн аслă çĕршывĕ çумне пĕрлешнĕскерсемшĕн, унăн пурнăçĕпе тата ĕçĕсемпе паллашасси пирĕн çĕнĕ çул çинче пĕррĕмĕш урок пулнă».

Ленин хушса хăварнисем пурнăçа кĕрсе пыраççĕ, вĕсене И. В. Сталин чаплăн тупа тунинче каласа панă. Литва халăхĕн, Советлă Социализмлă Республикăсен Союзне вăйлатас тата ăна аслăлатса пырас çĕрте хутшăнса ĕçлекен халăхăн туйăмĕпе телейĕ çинчен Ю. Палецкис çырать.

Курма пыракансене Музей оборудовани енчен çавтери пуян пулни тĕлĕнтерет.

«Эпĕ нумай çĕршывсенче истори музейĕсене пит нумай курнă,—тесе çырать Эстони СС Республикинчен килнĕ Г. Круус,—анчах çакăн пек чаплăн организациленĕ Музея курман-ха...»

Пур записсенчи тĕп шухăш та—Ленин тата ленинизм вилĕмсĕрри çинчен калать.

«Музей—ĕмĕр пурăнакан Ильичăн памятникĕ»,—тесе çыраççĕ Узбекистанран килнĕ экскурсантсем.

«Акă В. И. Ленин кĕçех кĕрсе, сĕтел çумне ларса, ручка илсе çырма тытăнассăн туйăнать» (школьница çырса хăварни).

«Вăл кунта анчах пулнăн туйăнать. Вăл халĕ те кунта, пирĕнпе пĕрле пек туйăнать»,—вулатпăр эпир тепĕр çын çырса хăварнă хумхантаракан строкасене.

Нумайĕшĕсем Музейра темиçе хутчен те пулнă.

«Музейра эпĕ виççĕмĕш хут пултăм. Май пулсан татах килетĕп...»

«Иккĕмĕш хут килсе куратăп. Пур материалсемпе çапах та паллашса çитеймерĕм-ха» (Орел облаçĕнчен килнĕ красноармеец).

Курма пынисенчен пĕри: «24 хутчен пултăм!» тесе кăскен пĕлтерет.

Нумайĕшĕсем Музейра хăйсен теориллĕ пĕлĕвĕсене пуянлатаççĕ. Лейтенант И. Иванов кунта Ленинăн «Что делать?» кĕнеки çинчен пит лайăх консультаци илнĕ, çакăншăн вăл консультанта—Музейăн научнăй сотрудникне Колесников юлташа тав тăвать.

Музей—аслă шкул. Вăл ÿсекен самрăк ăрушăн калама çук пысăк вырăн йышăнса тăрать.

«Пирĕн аттесемпе аннесем большевиксен партийĕ тата унăн гениллĕ çулпуçĕсем Ленинпа Сталин ертсе пынипе рабочисемпе хресченсен тĕнчери пĕртен-пĕр революцине туса хунă обстановкăна эпĕ ăнланса илтĕм»,—тесе çырать студент В. Степанов.

Акă Елецкри вăтам шкулта 10-мĕш класра вĕренекен А. Иванов çырса хăварни: «Тĕнчере чаплă çын вилчĕ, анчах вăл пуçланă ĕç пĕтсе лармарĕ тата пĕчĕкленмерĕ, пачах урăхла, вăл ĕç пит пысăк анлăлăхпа тата пит хăвăртăн пулса пырать. Ленин ĕçне малалла илсе пыракан Иосиф Виссарионович Сталин çĕршыва тĕп тĕллев, коммунизм патне илсе пырать».

Кăçалхи çул Иванов Хĕрлĕ Çара каять. Вăл «хăйĕн хĕрÿллĕн юратакан тăван çĕршывне юлашки юн тумламĕ юлмичченех сыхлама» пулать.

Кашниех задачăсен çÿлĕшĕнче пулма тăрăшни, тăван çĕршывшăн хăйсене шеллемесĕр ĕçлеме тăрăшни — паллă. Эпир коммунизмăн аслă идейишĕн, ĕççынни этемлĕхĕн гениллĕ çулпуçĕсен—Марксăн, Энгельсăн, Ленинăн тата Сталинăн идейисемшĕн ĕçлетпĕр. Çав идейăсене пурнăçа кĕртнине ăнланса илни кашни çынна хавхалантарса çĕклентерет.

Э. АБДУЛИНА.

Мускав.

Илле ТУКТАШ

Л Е Н И Н

Эп чуллă сăрт хысакĕнче тăраттăм,
Тĕтреллĕ тинĕсĕн тÿремлĕхĕ çине пăхса
Шавлатчĕ çеç татти-сыпписĕр тинĕс
Хаяр хумсен шавпе çав чуллă сăрт тавра.
Хĕвеллĕ кун çути тăвăл амакĕнче сÿнетчĕ.

Пĕр шавлă тинĕс варринче кăна,
Таçта-таçта лере, сĕм инçетре
Çап-çут çиçсе тăратчĕ ман умра
Телейпеле çут савăнăç утравĕ.

Çав чуллă сăрт хысакĕнче тăракансем
Пурте ман пек телейсĕр этемсемччĕ.

Пайтах, пайтах телей утрав çине пăхса
Вĕсем Хĕвеллĕ Çĕршыва куçма пикеннĕ.

Анчах хаяр сив тинĕс авăрĕ, çилпе
Çĕкленейсе, пурне те ахрата путарнă;
Телей шыран этемсене асап сунса
Чунсем тухмасăрах чĕр тамăкра çунтарнă.

Телейлĕ эпĕр! Пирĕн тĕлĕшрен
Пĕр харсăр, паттăр Капитан тĕлпулчĕ.
Пире вăл хăй кимми çине лартса
Тамăкри пек вĕрен хумсем урлах
Çав Савăнăç Утрав çине илсе çитерчĕ.
Телейлĕ эпĕр!
1940.

Ленин халăхăн ĕçĕсенче пурăнать

1917 çулти декабрь вĕçĕнче (çĕнĕ стильпе 1918 çулти январĕн пуçламăшĕнче) Владимир Ильич Ленин, çамрăк совет государстви экономика тĕлĕшпе аталанассин çул-йĕрĕсене палăртса, çапла çырнă:

«Ĕçченлĕхе, ăмăртăва, хăюллă пуçарулăха палăртмалли анлă, чăннипех массăллă майсем туса хурасси халĕ тин пулать. Капиталиста кăларса ывăтнă е капиталиста чăн-чăн рабочи контролĕпе те пулин çавăрлăхланă кашни фабрика, помещик-эксплуататорра хăваласа кăларса илнĕ тата унăн çĕрне туртса илнĕ кашни ял халĕ ĕнтĕ, халĕ тин, ĕçлекен çын кунта хăйне палăртма пултаракан, кăштах çурăмне тÿрлетме пултаракан, пуçа çÿлелле çĕклеме пултаракан, хăйне этем тесе туйма пултаракан вырăн пулса тăчĕ. Çĕршер çулсем хушши ют çынсемшĕн, эксплуататорсемшĕн ирĕксĕр ĕçленĕ хыççăн, **харпăрхăйшĕн ĕçлеме** тата техникăпа культурăн чи çĕнĕ çитĕнĕвĕсем çине таянса ĕçлеме пирвайхи хут май пулса тăчĕ». (Ленин, т. XXII, стр. 161).

Малашне ĕç ăнăçлă пулассине Ленин шансах тăнă! Хăйĕн çак сăмахĕсене вăл мĕнле лару-тăрура каланине аса илме тивĕçлĕ. Ун чухнехи вăхăт тĕлне Россия, виçĕ çул хушши ытла пынă империализмлă вăрçа пула, юхăнса çитнĕ. Çĕршыври кашни çын тÿпине çĕр кăмрăкĕ мĕн чухлĕ кăларни тăрăх Америкăран 26 хут, Англирен 31 хут, чугун тĕлĕшпе—Америкăран 11 хут тата Германирен 8 хут кая юлнă Россия, чухăнлăхпа юлнă инкексенчен хăтăлма, экономика тĕлĕшĕнчен пит вăйлă та хăюллă сикĕм тума тăрăшнă. Халăх суту-илÿпе промышленность енĕпе текех ютçĕршывсенчи капиталистсене пăхăнса тăрасшăн пулман. Халăх хăйĕн çулĕпе малалла утса пынă май крепостничество юлашкийĕсемпе çурма-феодаллă йĕркесене те, Российăн пит пысăк территорийĕнче пуçпулса тăнăскерсене, пĕтерсе пынă.

1917—1918 çулсенчи хĕллехи вăхăтра Совет влаçĕ Россия территорийĕ тăрăх вăйлă хăвăртлăхсемпе сарăлнă. Ĕççыннисем пурте, пĕчĕккисенчен пуçласа ваттисем таранах, çĕр патне, ĕç патне, ирĕклĕ те мирлĕ пурнăç патне туртăннă. Ленин хăйĕн выступленийĕсенче пулас социализмлă общество çинчен каланă. Ун чухнехи вăхăтра эпир çак обществăна тăвасси çинчен пĕтĕм чунтан ĕмĕтленеттĕмĕр.

Россия вăрçăран тухса ÿкни, халăх, буржуаллă-помещикле чуралăхран хăтăлса, ирĕклĕхĕн чи çÿлĕ формисем патне çитни тата Ленин социаллă-экономикăллă пит пысăк çĕнтерÿсем тума палăртса хуни—çаксем пурте империалистсене хускатса ÿкернĕ. 1917 çулти декабрьтех империалистсем хĕçпăшаллă интервенци планне сÿтсе-явнă, Российăра «хăш вырăнта камăн хуçа пулмаллине» хăйсен пуçĕсенче палăртса хунă, урăхла каласан, пирĕн тăван çĕршыва вăйпа пусмăрласа пайласа уйăрма хатĕрленнĕ. Хĕçпăшаллă интервенци Совет республикине пăвса пăрахмалла тата Россия хăй тĕллĕн пурăнакан хăватлă государство пулас майсене пĕтерсе хумалла пулнă.

Интервенципе белогвардеецсене хирĕç кĕрешесси темиçе çул хушши пынă. 1922 çулти октябрĕн 25-мĕшĕнче тин Владивостока интервентсенчен тасатнă, çак факта Владимир Ильич Ленин хăй Пĕтĕм Российĕри Советсен X-мĕш съездĕнче калама хатĕрленĕ пулнă сăмахĕн конспекчĕн пĕрремĕш пунктĕнче çырса хунă.

Пур енпе те пулса пынă хаяр кĕрешÿ—юнлă тата юнсăр кĕрешÿ, экономикăри, культурăри, дипломатири, чиксенчи-таможнясенчи тата, пуринчен ытла, **хĕçпăшаллă** кĕрешÿ пиллĕк çул хушши пычĕ. Пирĕн тăван çĕршыври халăхсене çав кĕрешÿре Ленинпа Сталин ертсе пычĕç. Тăшмансем Совет çĕршывĕшĕн кирек те мĕнле йывăр условисем туса хунă пулсан та, эпирех çĕнтерессине Ленинпа Сталин шанса тăнă, халăха малалла, çĕнĕ строительствăн ĕмĕтленнĕ пуçламăшĕсем патне илсе пынă.

* * *

Нумай фронтсенче пăшал сасси илтĕнме чарăнман пулнă-ха, тинĕссенче те минăсем пулнă, çав вăхăтрах Ленин пирĕн çĕршывăн сăн-сăпатне пĕтĕмпех улăштармалли çĕнĕ экономикăллă плансем хатĕрлес тĕлĕшпе ывăнма пĕлмесĕр ĕçленĕ. Ленин, партири, çарти пит пысăк ĕçсене тата дипломатиллĕ ĕçсене туса пынипе пĕрлех, хуçалăх ĕçĕсене те тăтăшах хăй туса пынă. Унăн вуншар тата çĕршер распоряженийĕсем, запискисем, паллă тÿса çырса хунисем, телефонограммăсем, çырусем юлнă,—çавсен хисепĕнче промышленность, топливо, ялхуçалăхĕ, продовольстви, снабжени, транспорт, тулашри суту-илÿ, финанс, халăха вĕрентес ĕç, почтăпа телеграф, халăх сывлăхне сыхласси, статистика, совет аппарачĕн, профсоюзсен ĕçĕ т. ыт. ыйтусемпе çырнисем те пулнă. Çак пит хаклă документсем, Ленинăн сборникĕсене алла илсе тĕплĕн вулакан кашни çын умне, Ленин халăхăн пĕтĕм пурнăçĕнчи ыйтусем çинчен шухăшланине пит пысăк картинне кăларса тăратаççĕ.

Ленин рабочи контроль çинчен положени хатĕрленĕ, ĕçри ăмăртăва организацилемелли гениллĕ плана палăртнă, провинцие каякан агитаторсем умĕнче тухса каланă, вĕсене хуçалăхри тата организациллĕ ĕçри тĕп задачĕсене кăтартса панă, тырă хатĕрлессишĕн кĕрешÿ организациленĕ, нумай заводсен ĕçĕсене тĕплĕн сăнаса тăнă, снабжени, продукци туса кăларасси, ĕçукçи мĕнлине сăнаса тăнă...

Ун чухнехи вăхăтра республика калама çук пысăк йывăрлăхсем тÿснĕ пулин те, çĕршыва йĕритаврах тăшмансем хупăрласа илнĕ пулнă пулин те, пайтах çынсем тифпа чирленĕ, тăшмансен çарĕсем хытă çапнă, çĕршывра кулакла-бандитла восстанисем, саботаж, аппаратри йĕркесĕрлĕхсем пулнă пулин те, çавсене пăхмасăрах, Ленин совет çыннисене **хуçалăхла задачăсене** ăнланса илесси патне илсе пынă.

Çурçĕр Кавказра Деникина хирĕç юнлă çапăçусем пынă, çав вăхăтрах Ленин пулас электростанцисем çинчен çырнă:

«...400 (е, ытлараха вăй çитерейменсен, 200) сухрăм таврана валли центрсемпе пĕтĕм çĕршыва витĕнтерме 10(5?) çул хушши яхăн вăхăтра 20—30 (30—50?) станцисем туса лартăпăр; торфпа, шыв вăйĕпе, сланецпа, кăмрăкпа, нефтьпе ĕçлекеннисене... 10(20?) çултан Российăна «электричествăллă» çĕршыв туса хурăпăр...» (Ленин, т. XXIX, стр. 432).

Ку вăл Ленинăн пит пысăк хуçалăхлă планĕн, ГОЭЛРО планĕн, пирвайхи пуçламăшĕ пулнă, çак план малаллахи темиçе пятилетка хушшинче тумалли ĕçсене палăртса хунă пулнă, вăл ĕçсене Ленин вилнĕ хыççăн Сталинăн генийĕ тата хурçă пек çирĕп хăвачĕ пурнăçа кĕртнĕ.

Плана пур енчен те тĕплĕн сÿтсе-явса, Ленин çак плана пурнăçа кĕртме йывăр пулассине те, çавăн пекех тата экономика тĕлĕшпе эпир чăнахах çĕнтерме пултарассине те кăтартса панă. Ленинла ГОЭЛРО планĕ, Сталин юлташ ăна çавтери пахана хурса хакланă план, производствăна вăрçăченхи виçене çитерме, вара икĕ хут ÿстерме палăртнă. План халăх хуçалăхĕн çĕнĕ структурине, хамăр çĕршывра йывăр индустри тăвассине тата, çак индустри никĕсĕ çинче, пĕтĕм халăх хуçалăхне социализмла урăхлатса çĕнетессине, уйрăмăн илсен, çĕр ĕçне шултра производствăн çĕнĕ техникăллă никĕсĕпе куçарассине палăртса хунă.

Ленин тата унпа пĕрле Сталин мĕнле условисенче çак плана пурнăçа кĕртме тытăннине татах тепĕр хут аса илме тивĕçлĕ. 1920 çулта совет çĕршывĕн промышленноçĕ вăрçăченхи виçерен 7 хута яхăн сахалтарах продукци панă. Çĕр кăмрăкĕ кăларасси вăрçăченхи виçен 30 процентне таран чакнă. Металл шăратасси чарăнса ларасси патнех çитнĕ: çĕршывра вăрçăченхипе танлаштарсан чугун 3 процент, хурçă—4,6 процент кăна шăратнă.

Пĕтĕм хуçалăха çултан çул тата ывăнма пĕлмесĕр ĕçлесе хăпартса пымалла пулнă. Пирĕн хăюллă халăх, экономикăри çапăçусем вăрçăри çапăçусенчен те йывăррине пĕлсе тăрса, çĕнĕ похода тухнă.

Çĕршыв хăйĕн экономикăллă вăйĕсене вăрахăн, утăм хыççăн утăм туса çĕклесе пынă. Хуçалăха ура çине тăратма тытăннă хыççăнхи пирвайхи вăхăтра—1920 çулсенче—темиçе паровоз ремонтран кăларни те пысăк событи пулнă. Шăнса ларнă, чÿречисем ванса пĕтнĕ заводсем хура тĕслĕ курăнса тăнă, заводсенчи оборудованисене белогвардеецсемпе интервентсем е çĕмĕрсе пĕтернĕ е турттарса кайнă. Чугунçулсем çинче водокачкăсем вырăнне, кирпĕч куписем ишĕлсе выртнă тата авăнса-кукăрăлса пĕтнĕ тутăхнă тимĕр юпасем ларнă. Чугунçул кĕперĕсем вырăнне, шпалсем купаласа тунă клеткăсем чÿхенсе тăнă. Складсем пуша пулнă. Цистернăсем шăтса пĕтнĕ...

Халăх, шăла çыртса та пулин, малаллах кайнă. Кашни çын: çулпуçсем те, рабфаковец-энтузиастсем те, ĕнер кăна фронтран таврăнса станок умне тăнă рабочисем те, малта пыракан хресчен те—сухапуçпе тата виçĕ пуçăпа Россия нумаях малалла каяс çуккине практикăра ĕненсе пыракан хресчен—социализмлă общество, чи лайăх техникăпа хĕçпăшалланнă хăватлă çĕнĕ çĕршыв тăвасси çинчен ĕмĕтленнĕ.

Нэплă Россия социализмлă Россия пулса тăрĕ тесе Ленин çавтери пысăк шанăçпа каланă. Çак шанăçлăх пĕтĕм партие, рабочи класа, мĕнпур совет çыннисем хушшине сарăлнă.

Халăх хуçалăхне ура çине тăратас тĕлĕшпе хĕрÿллĕ ĕçленĕ вăхăтра Ленина вилĕм пирĕнтен уйăрчĕ. Аслă Сталин халăх умĕнче Ленинăн ĕçне малалла туса пыма тупа турĕ.

* * *

17 çул иртрĕ. Халăх сталинла икĕ пятилеткăна пурнăçа кĕртрĕ, вăл халĕ те иксĕлми хăватпа виççĕмĕш пятилеткăна пурнăçа кĕртсе пырать. 1939 çулхах, партин XVIII съездĕнче, халăхсен çулпуçĕ Сталин юлташ: «...Пирĕн промышленность вăрçăченхи виçепе танлаштарсан тăхăр хут ытла ÿсрĕ...», тесе каларĕ. Çапла кĕскен калани совет халăхĕн экономикăри пит пысăк çĕнтерĕвĕсене кăтартса тăрать. Совет халăхĕ çĕнĕ экономикăн социализмлă хăватлă никĕсне туса хума пултарчĕ. Совет халăхĕ, Ленин палăртса хăварнă сроксенче, çĕршыври мĕнпур капитализмлă элементсене тĕп турĕ. Совет халăхĕ хамăрăн çĕршыва индустриллĕ çĕршыв туса хучĕ, пирĕн индустрире йывăр промышленноçăн **машиностроенийĕ** ертсе пыракан отрасель пулса тăрать. Хуçалăхăн ертсе пыракан чылай отраслисем енĕпе ССР Союзĕ Европăра пĕрремĕш вырăна тухрĕ.

Патша Российĕ, ăна та пулин ют çĕршыв капиталĕ пулăшнипе, пин киловатран та сахалрах вăйлă пĕчĕк гидростанцисем кăна лартнă. Эпир ĕнтĕ хăватлă гидростанцисем вуншар туса лартрăмăр, вĕсем çинчен пĕтĕм тĕнче пĕлсе тăрать. Ленин электроэнергипе анлăн усă курасси çинчен ĕмĕтленнĕ,—электроэнерги пирĕн çĕршывра ытларах та ытларах вырăн йышăнса пырать. Электроэнергипе усă курни пире çĕнĕ, çÿлерех сăнарлă производствăсем: электрохими, электрометаллурги, çавăн пекех тата электротранспорт организацилеме май парать.

Хăй вăхăтĕнче Ленин çĕршыв валли вутă тата торф запасĕсем тăвас тесе тăрăшнă, çитес вăхăтра, çĕркăмрăкĕ тата нефть халăхăн аллине куçассăн (ун чухне вĕсем интервентсен аллинче пулнă-ха), кăмрăкран çĕр айĕнчех газ тума, нефть çĕнĕ майсемпе кăларма тата çĕнĕ майсемпе переработка тума палăртса хунă. Ленин кăтартса хăварнисене халăх пурнăçа кĕртрĕ. Çĕр айĕнчи пуянлăхсем халăхăн аллинче, вĕсене тĕпчесе пĕлнĕ тата çĕр айĕнчи пуянлăхсемпе усă курасси те анлăн пулса пырать. Донбасс çĕршывăн тĕп кăмрăк бассейни—палласа илме те çук ÿссе çĕнелчĕ. Çĕнĕ техника тата социализмлă ăмăрту—кăмрăк кăларассине пĕрмаях ÿстерсе пыма май параççĕ. Донбасри малта пыракан рабочисем—Кравцов, Шаповалов — нормăна 1000—1500 процент тултараççĕ.

Кăмрăк запасĕ 450 миллиард тоннăна çитекен Кузнецк бассейнĕ те хăйĕн производство хăватне хăвăрт ÿстерсе пырать. Çĕнĕрен пит пысăк шахтăсем туни тата электрификаци çамрăк Кузбаса çĕршыв валли топливо паракан хăватлă çăлкуç туса хума май параççĕ.

Нефть кăларасси те тăтăшах ÿссе пырать. Интервентсемпе кивĕ хуçасенчен — Нобельсенчен, Лианозовсенчен, Гукасовсенчен—пире валли иштĕлнĕ скважинăсемпе вышкăсем кăна, тахçан ĕлĕкхи оборудовани тата рабочисен ĕнтĕркесе пурăннă питех те начар çуртсем кăна юлнă. Халĕ ĕнтĕ Совет Союзĕ пит чаплă нефть хуçалăхĕ туса, «хура ылттăн» кăларас тĕлĕшпе тĕнчере иккĕмĕш вырăна тухрĕ. Совет геологĕсем 4,7 миллиард тонна таран нефть запасĕсене шыраса тупнă. Çак цифра эпир нефть запасĕсем тĕлĕшĕнчен тĕнчере пĕрремĕш вырăнта тăнине кăтартать.

Совет промышленноçĕн ÿсĕмĕ пĕрмаях хушăнса пырать. Ак çакăн пек справкăна асра тытсан усăллă пулать. 1940 çулта халăх хуçалăх планне тултарнипе, малтанлăха хисепе илнĕ тăрăх, 1939 çултинчен 13,6 миллиард тенкĕлĕх ытларах продукци туса кăларнă. Çак 11 процентлă **ÿсĕм** патша Российĕнчи **пĕтĕм** продукцирен нумай ытларах пулса тăрать.

Ăмăрту, ĕçри çĕкленÿ,—1917—1918 çулсенчи хĕллехи вăхăтрах Ленин çавсем çинчен çырнă,—совет çĕршывĕнчи миллионшар ĕççыннисене çавăрса илсе пырать. Горняк Алексей Семиволос рекорд туса пĕтĕм çĕршыва кăтартса парсанах, çакăн çине ытти нумай горняксем ĕç тухăçлăхне çĕнĕрен ÿстернипе ответлерĕç. Бурщик-семиволосовец Иван Шарый партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ хыççăн **заданине 3108 процент тултарнă, урăхла каласан, пĕр сменăрах пĕтĕм декабрь уйăхĕнчи нормăна тултарнă.**

Металл шăратнă, кăмрăк тата нефть кăларнă çĕрте те ĕç тухăçлăхĕ ÿссех пырать. Совет халăхĕ хăйĕн тĕллевĕ патне—экономика тĕлĕшпе мĕнпур çĕршывсенчен иртсе каясси патне—çитес тесе, çине тăрса, çĕкленÿллĕ пулса ĕçлет, кун пек пысăк хаваслăхпа ĕçлени тĕнчере урăх ниçта та çук,—çав тĕллев патне çитсен ĕнтĕ совет халăхĕ ирĕклĕ, коммунизмлă обществăра ĕçлени мĕн панине пĕтĕм тĕнчене кăтартать!

Тăван çĕршывăн сăн-сăпатне çĕнетес тесе совет çыннисем хĕрÿллĕ хастарлăхпа ĕçлеççĕ. Пиншер километр çĕнĕ чугунçулсем хываççĕ. Шывсăр çĕçенхирсенче шыв илсе пыракан каналсем чавнă, вĕсем çĕршер пин гектар çĕр çинче тырпулсем акса-тума май параççĕ. Уйсене шăвармалли каналсем тăвасси пĕтĕм çĕршыв тăрăх пит пысăк хăвăртлăхпа сарăлса кайрĕ. Çак движени 1939 çулта Ляганре пуçланчĕ, унтан Ферганăна тата ытти районсене те куçрĕ. Пур çĕрте те: Казахстанра, Киргизире, Арменире, Азербайджанра, Дагестанра, Çурçĕр Осетире, Таджикистанра уйсене шăвармалли каналсем тăваççĕ. Нумай пулмасть тата пĕтĕм çĕршыв тăрăх çĕнĕрен шоссе çулĕсем, колхозсенче пĕвесемпе шыв тăракан вырăнсем тăвасси пысăк хăвăртлăхпа сарăлчĕ.

Хулапа ял хушшинчи уйрăмлăх малĕпен пĕтсех пырать. Хальхи колхозлăх совет çĕршывĕнчи рабочипе тата интеллигенципе пĕр харăссăн утать. Ялхуçалăхне, Ленин палăртса хăварнă тăрăх, çĕнĕ, социализмлă никĕссем çине куçарни тĕлĕнмелле ырă результатсем пачĕ. Кивĕ Российăна тырă пулман çулсемпе выçлăхсем хытă хавшатнă. Хресченсен кая юлнă хуçалăхĕ природăпа тата вăл юнтарнисемпе кĕрешме пултарайман. 1940 çулта пирĕн колхозлă хресченсем çавăн пек кĕрешÿве ăнăçлă туса ирттерчĕç. Кая юлса килнĕ çуркунне те, шăнтнисем те, хăшпĕр çĕрте тырпулсене сиенлекен хурт-кăпшанкăсем палăрни те, кĕркунне çăмăр час-часах çуни те пирĕн ялхуçалăхне хавшатма пултараймарĕç. Вăйлă тырпул, мĕнпурĕ 7 миллиард пăта яхăнах пуçтарса кĕртнĕ.

Выльăх-чĕрлĕх ĕрчетесси те малалла кайрĕ. 1940 çул вĕçĕ тĕлне 220 пин çĕнĕ ферма организациленĕ. Ку ĕçе çулталăк ытларах вăхăт хушшинче тунă. Калас пулать, кун умĕнхи тăхăр çул хушшинче те 400 пин ферма кăна тунă пулнă. Çулталăк хушшинчех 220 пин ферма организациленни—пирĕн ялхуçалăхĕн шалти вăйĕсем пит те пысăккине кăтартса тăрать.

Çапла ĕнтĕ, эпир ССР Союзĕн промышленноçĕпе транспорчĕ, ялхуçалăхĕ те пĕрмаях, нимĕнле кризиссемсĕр аталанса пынине куратпăр. Кун пек историллĕ çитĕнÿсене эпир хĕпĕртесе паллă тăватпăр. Анчах çитĕнÿсем совет çыннисен пуçне çавăрмалла мар. Малашнехи ĕçсем çине пирĕн урă куçпа пăхмалла.

Европăна тата Африкăпа Азин пит пысăк пайĕсене çавăрса илнĕ империализмлă иккĕмĕш вăрçа пула капитализмлă çĕршывсен экономикинче хăшпĕр таран малалла кайнисем пулчĕç. Вăрçă промышленноçĕн чылай отраслисене малалла тĕртрĕ. Самолетсем тăвасси пысăк хăвăртлăхпа ÿссе пырать, пит хăвăрт вĕçекен хăватлă машинăсем туса кăлараççĕ. Танксене лайăхлатса, бронине çирĕпрех, двигателĕсене вăйлăрах туса, кирек мĕнле вырăнта та çÿрекен туса, хăвăртлăхне ÿстерсе пыраççĕ. Çар карапĕсемпе суту-илÿ карапĕсем çĕршерĕн çĕнĕрен тăваççĕ, вĕсене нумай енчен халиччен-хинчен лайăхрах туса пыраççĕ. Çĕнĕ производствăсем организацилеççĕ, вĕсем искусственнăй тканьсем, ăраснах çирĕп пластмассăсем, металсен çĕнĕ сплавĕсем, çĕнĕ химикалисем т. ыт. те туса кăлараççĕ. Капитализм çавăн пек çĕнĕ открытисене пурне те вăрçăн тĕпсĕр пырне ывăтать.

Çавсене, капитализмлă çĕршывсенчи çĕнĕ производствăсене, пирĕн хисепе илес пулать. Эпир кая юлмалла мар. Совет халăхĕ çакна ăнланса тăрать, вăл икĕ хут, виçĕ хут ытларах вăй хурса ĕçлет, вăл кĕрешсе илнĕ экономикăллă позицисенчен чакмĕ кăна мар, тĕнчери лару-тăру çавтери çивĕч пулнă чухне те кирек мĕнле йывăрлăхсене те çĕнтерсе пырĕ, кирек мĕнле çĕнĕ производствăсем те тума пултарĕ.

* * *

Дисциплинăпа культура халăх хушшине тарăнраххăн та тарăнраххăн кĕрсе пыраççĕ. Ку вăл питех те кирлине Ленин пĕр хут кăна мар кăтартса панă.

Хăйĕн статьисемпе сăмахĕсенче Ленин хамăрăн çĕршыври ĕççыннисене ĕç тухăçлăхне пĕрмаях ÿстерсе пыма, çĕнĕ, социализмлă дисциплина тума чĕннĕ. Ĕç çине коммунистла пăхни, большевикла организациллĕ тата мобилизациллĕ пулни—çĕршыв хуçалăх тĕлĕшпе кăна мар, тата çар тĕлĕшпе те хăватлă пулассине тумалли çул пулса тăрать, тесе шутланă Ленин. «Эпир пурăнакан кунсенчи тĕп задача» ятлă статьяра Владимир Ильич Ленин çапла çырнă: «Поражениесене кура вăйран ÿкмесĕр, çак çулпа малаллах каймалла, кирпĕч хыççăн кирпĕч хурса, социализмлă обществăн çирĕп фундаментне пухса пымалла, дисциплина тата самодисциплина тăвас тĕлĕшпе, пур çĕрте те организацилĕхе, йĕркелĕхе, ĕçченлĕхе, пĕтĕм халăхăн вăйĕсем лайăх килĕштерсе ĕçлессине, продуктсен производствипе распределенине пĕтĕмпех хисепе илессипе контроль тăвассине çирĕплетес тĕлĕшпе ывăнма пĕлмесĕр ĕçлемелле—çавăн пек çар хăвачĕпе социализмлă хăвата тумалли çул» (Соч., том XXII, стр. 376—377).

Ленин кăтартса панă çулпа пырса, иртнĕ çул совет государстви ĕççыннисен дисциплинипе самодисциплинине ÿстерекен, организацилĕхе, йĕркелĕхе, ĕçченлĕхе çирĕплетекен, ССР Союзĕн оборона хăватне ÿстерес ĕçре килĕштерсе ĕçлеме пĕтĕм халăхăн вăйĕсене мобилизацилекен Указсем кăларчĕ. СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ 1940 çулти июнĕн 26-мĕшĕнче тата июлĕн 10-мĕшĕнче кăларнă Указсем халăхăн вăйĕсене организацилес тата мобилизацилес тĕлĕшпе пысăк вырăнта тăни пуриншĕн те паллă. Совет государствин çак мероприятийĕсене халăх пурте пĕр кăмăллă пулса ырларĕ, мĕншĕн тесен ку мероприятисем Ленин идейисене пурнăçа кĕртеççĕ, пирĕн çĕршывăн оборона хăватне нумай хут ÿстереççĕ. Ленин пире, унăн чи лайăх ученикĕ тата соратникĕ Сталин юлташ пекех, эпир «государствăсен системинче», капитализмлă йĕритавралăхра пурăнни çинчен пĕр хут кăна мар аса илтернĕ. Çакăнтан ĕнтĕ пирĕн халăхăн таса обязанноçĕ тухса тăрать—яланах хатĕр пулмалла, кирек хăш вăхăтра та алла хĕçпăшал тытса сĕмсĕр тăшмана кĕтсе илме тата ăна хытă лăскаса тăкма хатĕр тăмалла.

Ленин пирĕн халăха хамăрăн ĕçсемшĕн хĕпĕртеме, тăван çĕршыва юратма, паттăр пулма вĕрентнĕ. Красноармеецсемпе краснофлотецсен, летчиксен, стахановецсен, ученăйсен, колхозниксен массăллă героизмĕпе патриотизмĕ—çаксем вĕсем Ленин пирĕн ĕçсенче пурăннипе пит чаплăн кăтартса тăраççĕ. Ленин социализмлă тăван çĕршыва хăватлăн сыхлакан, оборонăпа тапăнун хаяр хĕçпăшалĕсене хатĕрлекен совет патриочĕсен чĕрисенче тата вĕсен паттăр ĕçĕсенче пурăнать.

1923 çулти çуркуннепе, вилес умĕн çулталăк та çук маларахри вăхăтра çырнă статьисенчен пĕринче, Ленин социализм çинчен пророк пекех каланă, социализмăн улăп пекех пысăк шалти вăй пур, этемлĕх ĕнтĕ хăйĕн аталанăвĕн çĕнĕ, ырă пурнăç тума калама çук пысăк майсем уçса паракан сыпăкне кĕчĕ, тенĕ.

193 миллионлă совет халăхĕн пурнăçĕпе ĕçĕсем Ленин кăтартса хăварнисем пĕтĕмпех тĕрĕссине кăтартса тăраççĕ. Совет завочĕсем туса кăларакан машинăсемпе аггрегатсен шавĕнче, халăхăн утăмĕсемпе юррисенче, унăн сассинче—кивĕ тĕнчене тĕп туса хуракан, çĕнĕ пурнăç тăвакан вăй курăнса тăрать. Вăрçă хыççăн хуçалăха ура çине тăратма тытăннă кунсенче Ленин каланă сăмахсем каллех аса килеççĕ:

«Российĕри тата пĕтĕм тĕнчери те объективлă пĕтĕм положени тăрăх малалла кайни, тăшман çине пит пысăк хăюллăхпа, хăвăртлăхпа, пит пысăк хăватпа тапăнни кирлĕ пулнă чухне, эпир çавăн пек тапăнса пытăмăр та. Кирлĕ пулсан, эпир çавна татах та тепĕр хут тата тепĕр хут кăна та мар тума пултарăпăр.

Çакăнпала эпир хамăрăн революцие тĕнчере халиччен курман çÿллĕше хăпартрăмăр. Тĕнчери нимĕнле вăй та, вăл миллионшар тата çĕршер миллионшар çынсене мĕн чухлĕ инкексем, типшарсем тата хĕн-хурсем кÿме пултарсан та, пирĕн революци кĕрешсе илнĕ тĕп çĕнтерÿсене каялла илеймĕ, мĕншĕн тесен вĕсем ĕнтĕ «пирĕн» çĕнтерÿсем мар, пĕтĕм тĕнчери историллĕ çĕнтерÿсем» (Ленин, том XXVII, стр. 271).

Çак ырă та хăватлă сăмахсем паян кун та чĕрĕ!... Вĕсем пирĕн историре пурăнаççĕ. Вĕсем Сталинăн генийĕпе ĕçĕсенче пурăнаççĕ. Вĕсем совет халăхĕн аслă ĕçĕсенче пурăнаççĕ.

Всеволод ВИШНЕВСКИЙ.

Мускав.

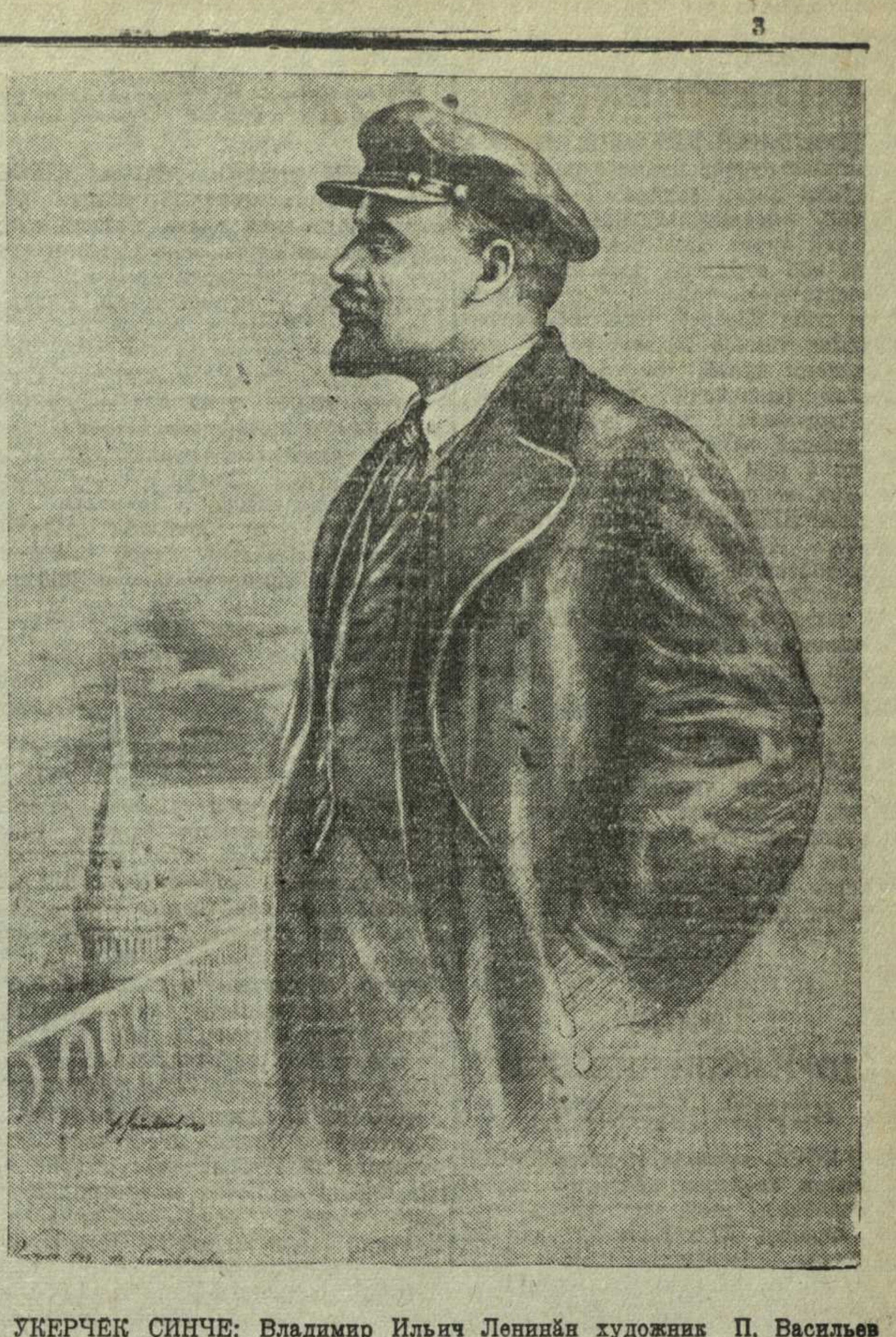

УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Владимир Ильич Ленинăн художник П. Васильев тунă портречĕ

(фото ТАСС).

Ленин пирĕн чĕресенче пурăнать

1916 çулти майăн 15-мĕшĕнче мана, Говезна ялĕнчи хресчене (Барановичи облаçĕ, Столбцы районĕ), патша çарне салтака илчĕç. Октябрьти революци вăхăтĕнче эпĕ салтак пулнă. Ун чухнехи вăхăтра эпĕ большевиксен, Ленинăн лозунгĕсене чĕрепе кăна ăнланса илеттĕм, анчах вĕсене ăнланнă хыççăн, Октябрьти социализмлă революци рабочисемпе хресченсене ирĕклĕх панине туйса илтĕм. Ленин Совет влаçĕшĕн кĕрешме чĕннине эпĕ чĕрене хыврăм, — Ленин Совет влаçĕшĕн кĕрешме чĕннине илтсен вăраннă туйăм пĕтĕм пурнăç тăршшĕнех чĕрере юлчĕ.

1920 çулта, Польша интервенцийĕ вăхăтĕнче, манăн ирĕксĕрех совет çĕршывĕн чиккин леш енче — Хĕвеланăç Белоруссире юлмалла пулчĕ. Темиçе уйăхранах, 1921 çул пуçламăшĕнче, хресченсем хушшинче Ленин идейисене сарнăшăн, мана арестлесе, Новогрудокри тĕрмене хупса лартрĕç. Эпĕ Ленин ĕçĕшĕн кĕрешме туртăннине гĕрме те хавшатаймарĕ. Тĕрмерен тухсанах, эпĕ каллех революциллĕ ĕçе вăрттăн туса пыма тытăнтăм. Совет çĕршывĕн кивĕ чикки пулнă çĕртен 12 километра ларакан Говезна ялĕнче эпĕ коммунистсен ячейкине организацилерĕм, пирĕн ячейка членĕсем хресченсене помещиксемпе капиталистсен влаçне хирĕç кĕрешме чĕнетчĕç, Ленинпа Сталинăн произведенийĕсене вĕренетчĕç.

Часах мана иккĕмĕш хут арестлесе, каллех Новогрудокри тĕрмене хупрĕç. Польша тĕрминче темĕн чухлех мăшкăлларĕç тата асаплантарчĕç пулин те, ку хутра та манăн вăй-хăвата хуçаймарĕç. Тĕрмерен тухсан, эпĕ каллех хресченсем хушшинче революциллĕ ĕçе туса пыма тытăнтăм. Эпир вăрттăн пичетленсе тухакан коммунистла литература илсе тата çак литературăна Польшăн пур кĕтесĕсене те ярса тăраттăмăр.

Анчах Польша охранки çывăрман. Эпĕ ĕçлесе пурăннă Говезна ялĕнче уссăнах çÿрекен полицейскисем 60 çын ытла пурччĕ. Мĕн чухлĕ пулнă пулĕ тата вăрттăн ĕçленĕ шпиксемпе провокаторсем? Вĕсем темĕн чухлех пулнă. Анчах революционерсене хирĕç кĕрешес çĕрте Польша правительствине çав «вăй» та нумаях пулăшайман. Вара: коммунистсен ячейкине тупса тытакан провокатора 10.000 злотых укçа паратпăр, тесе пĕлтерчĕç. 1925 çулти октябрĕн 30-мĕшĕнче провокаторсем мана охранка аллине тытса пачĕç, ку хутра мана вĕлермелле суд турĕç.

Несвижре, Базарнăй площадьре, шурă тĕслĕ пысăк чул çурт ларать. Ку çуртра хальхи вăхăтра вăтам шкул вырнаçнă, унта белоруссен ачисем вĕренеççĕ, вĕсем Ленин—Сталин идейисен хăвачĕпе воспитани илеççĕ.

Анчах иртнĕ вăхăтра çак çурт вăл—«вилесен çурчĕ» пулнă. Унта дефензиза (Польшăн охранки) вырнаçнă пулнă, политикăллă ĕçсемшĕн хупса лартнă çынсене вăл этем тÿсме çук тарăнах асаплантарнă. Хăйсен аллине лекнĕ çынсене палачсем калама çук хытă асаплантарнă, шăммисене çĕмĕрнĕ, сăмсана тата пыра красин янă, алă пурнисен чĕрнисене хăйпатнă. Çапла асаплантарса, коммунистсене хăйсен революциллĕ ĕçĕсем çинчен калаттарасшăн пулнă. Анчах темĕн пек хăрушă асап та пирĕн хăвата хуçайман. Мĕншĕн тесен эпир — ленинизм пурăннине, Ленинăн ĕçне гениллĕ малалла туса пыракан çын, аслă Сталин пуррине, эпир ирĕке тухас сехет çитессине пĕлсе тăнă.

Судра, палачсем умĕнче ларнă чухне те манăн пуçра çавăн пек шухăшсемех пулчĕç. Мана вĕлермелле туни çинчен калакан приговора эпĕ лăпкăнах итлерĕм.

Кайран мана, вĕлерес вырăнне, 15 çул хушши тĕрмере хупса усрамалла турĕç. Ку та вĕлернинчен ырах пулман, мĕншĕн тесен тĕрмере ларнă чухне эпир вăрахăн вилсе пынă. Анчах çавăн пек асап тÿснĕ чухне те пире Ленинпа Сталинăн çулăмлă сăмахĕсем пулăшатчĕç, вĕсен произведенийĕсем тĕрме решоткисем витĕр те пирĕн пата çитетчĕç. Сталин юлташăн «Ленинизм ыйтăвĕсем», папирос хучĕ çине çырса илни, кашни политзаключеннăйăн алличчи кĕнеке пулнă. Çак ăслăран та ăслă кĕнекерен эпир вăй-хăват илсе тăраттăмăр, ун тăрăх тăшмансене хирĕç кĕрешме тата çĕнтерме вĕренсе пыраттăмăр.

Пансен тĕрмисенче те класс кĕрешĕвĕ пулса пынă. Пансен Польши пулнă çĕрти пысăк тĕрмесене час-часах коммунистсене пĕр вăхăтрах 500—600 çын таран хупса усранă. Майăн пĕрремĕш кунĕсенче вара пирĕн камерăсенче революциллĕ кĕрешÿ юррисемпе лозунгсем янăраса тăратчĕç, камерăсенчен тухакан сасă чылай инçете илтĕнетчĕ. Эпир: «Сывă пултăр революци!», «Сывă пултăр III-мĕш, Коммунистла Интернационал!», «Сывă пултăр тĕнчери пролетариатăн тăван çĕршывĕ — аслă Совет Союзĕ!», «Сывă пулччăр пролетариатăн çулпуçĕсем — Ленин тата Сталин!» — тесе лозунгсем калаттăмăр.

Кашни çулах ноябрĕн 7-мĕшĕнче те, Октябрьти социализмлă Аслă революци уявĕн кунĕнче, тĕрмесенче çавăн пек юрăсемпе лозунгсем илтĕнсе тăратчĕç. Январĕн 21-мĕшĕнче, ĕççыннисен аслă çулпуçĕ Ленин вилнĕ кун, политзаключеннăйсем прогулкăна пурте траурлă лентăпа явнă хĕрлĕ бантсем çыхса, пурте йĕркерен тăрса тухатчĕç. Çапла вĕсем хăйсем Ленин — Сталин ĕçне пĕтĕм чĕререн параннине, большевиксен партин çĕнтерÿллĕ идейисемшĕн кĕрешсе вилме тата çĕнтерме хатĕррине кăтартса панă.

Çакăн пек тунăшăн, паллах ĕнтĕ, пирĕн хĕн-хур тÿсмелле килетчĕ. Пирĕнтен кĕнекесемпе тата хаçатсемпе усă курас правăна туртса илетчĕç, карцера хупатчĕç. Анчах çавăн пек хĕсĕрленисем те пирĕн вăй-хăвата хавшатаймасчĕç. Пансен тĕрмисенче эпĕ 14 çул хушши ларнă. Çав йывăр çулсенче мана, ытти политзаключеннăйсене те, ленинизм идейисен вăйне, ленинизм идейисене никам та çĕнтерейрес çуккине ĕненни чĕрĕ вăй парса тăчĕ.

Пролетариллĕ революцин аслă çулпуçĕсен — Ленинпа Сталинăн — сăнĕсем яланах пирĕн умра тăнă. Вĕсене патша правительстви тĕрмесене хупа-хупа лартнине, Çĕпĕрти инçетри тĕттĕм кĕтессене ссылкăна янине, вĕсем çапах та массăсен движенине ертсе пынине эпир яланах асра тытнă. Çакна асра тытни пире вăй-хăват парса тăнă.

Пирĕн шанчăк пурнăçа кĕчĕ. 1939 çулти сентябрĕн 17-мĕшĕнче Совет Союзĕнчи халăхсем хăйсен тăванĕсене, Хĕвеланăç Украинăри тата Хĕвеланăç Белоруссири халăхсене пулăшу пачĕç. Ыттисемпе пĕрле, эпĕ те пансен пусмăрĕнчен хăтăлтăм. Ленин — Сталин идейисем чаплă çĕнтерÿ турĕç.

Эпĕ унпала яланах таччăн çыхăнса тăнă халăх, мана СССР Верховный Совечĕн депутатне тата ĕççынни депутачĕсен Барановичи область Совечĕн депутатне суйласа, ман çине пысăк шанчăк хучĕ.

Ленинизм пирĕн чĕресенче пурăнать тата малашне те ĕмĕрех пурăнĕ. Ленин—Сталин ĕçĕ пĕтĕм çĕр чăмăрĕ çинче çĕнтерĕ.

Р. СЕРЖАНТ.

СССР Верховный Совечĕн депутачĕ, Барановичи исполкомĕн председателĕн заместителĕ.

КИТАЙРИ ВĂРÇĂ

ЦЕНТРАЛЬНАЙ КИТАЙРА. Аньхуэй провинцийĕн çурçĕр пайĕнче японецсем китаецсене хирĕç çапăçас ĕçре Ван Цзин-вей «правительствин» войскисемпе усă курма хăтланса пăхнă. Анчах та вăл отрядсем японецсене хирĕç восстанисем тăваççĕ, Китай войскисем енне куçаççĕ. Юлашки кунсем хушшинче темиçе тĕлте çавăн пек восстанисем пулнă. Чи пысăк восстани Ухэ районĕнче пулса иртнĕ. «Шэньчжоужибао» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, юлашки вăхăтра Ван Цзин-вей çарĕнчи 5 пин салтак Китай правительствин войскисем енне куçнă.

КАНТАР КИТАЙРА. Гуандун провинцийĕнче, Цзэнчэнсянь районĕнче, Япони войскисен пин çынлă отрядне Китай войскисем хупăрласа илсе çĕмĕрсе тăкнă. Японецсен 500 çын вилнĕ, чĕрĕ юлнисем каялла чакнă.

Çурçĕр Китайри лару-тăру çинчен сведенисем çук.

* * *

Январĕн 15-мĕшĕнче Японин 20 самолечĕ Гуандун провинцийĕн кăнтăр пайĕнчи, Гонконгран çурçĕр енчи халăх пурăнакан пунктсем çине нумай бомбăсем пырса пăрахнă. Вилнисемпе аманнисем 70 çын шутланаççĕ.

Январĕн 18-мĕш. (ТАСС).

Таипе Индо-Китай чиккинчи вăрçă ĕçĕсем

НЬЮ-ЙОРК, январĕн 18-мĕш. (ТАСС). Америкăри хаçатсем пĕлтернĕ тăрăх Таи войскисем анлă наступлени пуçланă, Франци Индо-Китайĕн хăшпĕр районĕсене йышăнса илнĕ. Таин высший командованийĕ пĕлтернĕ тăрăх, Камбоджа провинцинче Таи войскисем ăнăçлăн малалла кайса пыраççĕ, унта вĕсем чылай çынна тыткăна илнĕ.

Сиам заливĕнче Индо-Китай çар карапĕсем Таин икĕ çар карапне путарнă, виççĕмĕшне сиен кӳнĕ.

Пĕр пысăк çапăçура Таи войскисен вилсе тата аманса 600 çын пĕтнĕ. Франци Индо-Китайĕн самолечĕсем Таири Арания тата Прачин Бури хулисем çине бомбăсем пырса пăрахнă. Прачин Бури хулинче пысăк пушар тухнă.

Пойпетран хĕвелтухăç енче Индо-Китай войскисем самолетран персе Таин 400 çынлă кавалери отрядне пĕтерсе тăкнă. Ытти сведенисем тăрăх январĕн 16-мĕшĕнче Ойпет районĕнче Таин танксемпе пĕрле кĕрешекен пысăк вăйĕсем Индо-Китай войскисене атакăланă, вĕсене каялла хăваласа янă.

Япониri хаçатсем Франци Индо-Китайĕн позицийĕ çинчен

ТОКИО, январĕн 17-мĕш. (ТАСС). «Иомиури» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, Францин Индо-Китайри генерал-губернаторĕ Деку Сайгона кайнине Ханойра пысăк вырăна хураççĕ. Çулла май Деку Аннама кĕрсе тухнă, унта ăна король йышăннă. Деку Сайгонра пĕр уйăх хушши пурăнать, тесе шутлаççĕ. Деку Сайгона пыни Индо-Китай столицине Сайгона куçарассипе çыхăнса тăрать, текен хыпарсем çӳреççĕ.

Çакăнпа пĕр вăхăтрах «Асахи» хаçат çапла пĕлтерет: Англи активлăхне пула Франци Индо-Китайĕнчи влаçсем Япони тĕлĕшпе туслă мар позици çине пăрăнса пыраççĕ. Хаçат каланă тăрăх, Англия, Франци Индо-Китайĕнче рис туянса, Сингапурта пысăк запассем туса хума хатĕрленет. Франци Индо-Китайĕнчи банкăн Ханойри президенчĕн Пауль Ганнайăн çак кунсенче Токиона тухса пымалла, унта экономикăллă калаçусене хутшăнмалла пулнă, анчах Ганнай унта пырассине сасартăках урăх срока хăварнă. «Çакă вăл,—тет хаçат,—Франципе Англи хушшинче туслăх çинчен пыракан секретлă калаçусен результачĕ пулса тăрать, ăна чухласа илме йывăр мар».

Англипе Германи хушшинчи вăрçă

БЕРЛИН, январĕн 18-мĕш. (ТАСС). Германи командованийĕ çапла пĕлтерет: подводнăй лодка Англин суту-илӳ тумалли карапĕсене путарни çинчен пĕлтерет. Путарнă карапсен водоизмещенийĕ — 29 пин тонна. Январĕн 17-мĕшĕнче Германи самолечĕсем Англи çинче разведка туса çӳренĕ, Лондонри пĕр вокзала атакăланă. Ыран январĕн 18-мĕш тенĕ чух çĕрле Германи бомбардировщикĕсен соединенийĕ Англин хĕвеланăç çыранĕ çине ăнăçлăн пырса тапăннă. Кунсăр пуçне Германи бомбардировщикĕсем Лондонри çар объекчĕсем çине бомбăсем пăрахнă. Англин 3 самолетне персе антарнă. Германин 2 самолечĕ хăйсен базисене таврăнман.

ЛОНДОН, январĕн 18-мĕш. (ТАСС). Англире çапла пĕлтереççĕ: январĕн 17-мĕшĕнче кăнтăрла Германи авиацийĕн активлăхĕ пысăках пулман. Противникăн пĕр самолечĕ Кент графствин хĕвелтухăç çыранĕнче бомбăсем пăрахса хăварнă. Бомбăсем нимĕнле сиен те кӳмен, вилнисемпе аманнисем те çук.

Ыран январĕн 18-мĕш тенĕ чух çĕрле Германи авиацийĕ Кăнтăр Уэльс çине хаяррăн бомбăсем пырса пăрахнă. Кăнтăр Уэльсри хуласенчен пĕринче нумай тĕлте пушар тухнă, пурăнмалли чылай çуртсемпе суту-илӳ предприятийĕсене çĕмĕрсе тăкнă. Вилнисемпе аманнисен хисепĕ пысăк мар.

Девон графствинче бомбăсем тивнипе темиçе çын вилнĕ, темиçе çурта сиен кӳнĕ. Çĕршывăн ытти районĕсенче Германи авиацийĕн активлăхĕ пысăк пулман. Бомбăсем пысăк сиенех кӳреймен.

Тинĕс çинчи вăрçă

БЕРЛИН, январĕн 18-мĕш. (ТАСС). Германири информаци бюровĕ çапла пĕлтерет: Германи бомбардировщикĕсем январĕн 10-мĕшĕнче Вăтаçĕр тинĕсре сиен кӳнĕ карап вăл — «Малайя» ятлă линкор. Сиен кӳнĕ линкорăн водоизмещенийĕ — 31 пин тонна. Линкор 38 сантиметр калибрлă 8 тупăпа, 15,2 сантиметр калибрлă 12 тупăпа, 10,2 сантиметр калибрлă 8 зенитнăй тупăпа хĕçпăшалланнă. Кунсăр пуçне, линкор çинче 4 самолет пулнă.

НЬЮ-ЙОРК, январĕн 18-мĕш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентствин корреспонденчĕ Дублинран пĕлтернĕ тăрăх, Эйрен снабжени министрĕ Лемасс çапла каланă: вăрçă пуçланнăранпа Ирланди шывĕсем çинчех Ирландин 9 пароходне путарнă.

ЛОНДОН, январĕн 18-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви çапла пĕлтерет: нумаях пулмасть Адриатика тинĕсĕнче Италин войскăсем турттарса пыракан икĕ пароходне торпедăпа персе путарнă. Путарнă «Лигурия» тата «Ломбардия ятлă пароходсем çинче пулнă Итали салтакĕсене грексем тыткăна илнĕ.

ЛОНДОН, январĕн 18-мĕш. (ТАСС). «Таймс» хаçатăн обозревателĕ çапла çырать: Англин «Саутгемптон» ятлă крейсерне путарни противникăн чылаях пысăк çитĕнĕвĕ пулса тăрать. Вăтаçĕр тинĕсĕн центральнăй бассейнĕнче Германи самолечĕсем вĕçсе çӳреме пуçланă пулсан та, Итали умĕнче тăракан йывăрлăхсем чакманпа пĕрех. Италипе Ливи хушшинчи коммуникацисене Англин подводнăй лодкисем пĕрмаях пăсаççĕ. Грациани çарĕ валли мотомехчаçсем турттарса пыракан итальянецсен икĕ суднине путарни Англин Ливири операцийĕсемшĕн пысăк вырăн йышăнса тăма пултарать.

Итали командованийĕн сводки

РИМ, январĕн 18-мĕш. (ТАСС). Стефани агентстви Итали командованийĕ кăларнă çакăн пек сводкăна парать:

Греци фронтĕнче 11-мĕш çар вырнаçса тăракан районра противник атакисене сирсе янă.

Киренаикăра, Тобрук районĕнче, артиллерипе разведка чаçĕсен активлăхĕ ӳссе кайни палăрать. Противник самолечĕсем пырса тапăннă вăхăтра Итали тинĕс-çар флочĕн зенитнăй артиллерийĕ противникăн пĕр самолетне персе антарнă.

Кенири фронтра Итали войскисем противник авиаципе танксем пулăшнипе пуçланă атакăна сирсе янă. Противнике чылаях пысăк çухатусем кӳнĕ. Пирĕн авиаци Порт-Суданри порт сооруженийĕсемпе складсем çине бомбăсем пырса пăрахнă. Англи авиацийĕ Джиг-Джиг, Бербера, Диредауа, Гура тата Тозелли çине пырса тапăннă. Сиенсем çук.

Енер тул çутăлса килнĕ вăхăтра противникăн 13 самолечĕ пирĕн Додеканез утравĕсем çинчи пĕр база çине пырса тапăннă. Вĕсене хирĕç пирĕн зенитнăй артиллери вăйлăн пеме пуçланă, вара противник самолечĕсем çийĕнчех каялла вĕçсе кайнă, хăйсен бомбисене пĕр йĕркесĕр пăрахса хăварнă. Бомбăсем нимĕнле сиен те кӳмен.

Англири рабочисен шухăш-кăмăлĕсем

НЬЮ-ЙОРК, январĕн 18-мĕш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Англири çар промышленноçĕсенче ĕçлекен пĕр миллиона яхăн рабочи ĕçукçине ӳстерме ыйтаççĕ. Рабочисем: пирĕн пурнăçа халех, вăрçă пĕтессе кĕтмесĕрех лайăхлатмалла, тесе пĕлтереççĕ. Судостроительсемпе ытти рабочисем: правительство продуктсен хакĕсене контроллесе тăмасть, тесе пĕлтереççĕ. Агентство пĕлтернĕ тăрăх, фабрикăсемпе заводсен хуçисенчен нумайĕшĕсем рабочисен ĕçукçине ӳстерессинчен пăрăнаççĕ, вĕсем «вăрçă хыççăн ĕçукçи ыйтăвĕсем тĕлĕшпе çĕнĕ политика пулать», тесе шантараççĕ. Рабочисем çакна хирĕç акă мĕнле ответ параççĕ: Англире ĕçсĕррисем пĕр миллион çынна яхăн шутланаççĕ, ĕçукçи продуктсен хакĕсем ӳснинчен вăйлăн юлса пырать, çаксене йĕркелесси çине пуяннисем çавăрăнса та пăхмаççĕ. Агентство пĕлтернĕ тăрăх «рабочисем вăрçăра çĕнтерес шутпа мĕнпур йывăрлăхсене те чăтса ирттерме килĕшеççĕ, анчах пĕр условипе кăна: пурте пĕр пек положенире пулни кирлĕ». Сăмахран, Уэльсри паровоз механикĕ, поездсене бомбăсен айĕпе тата тĕттĕмлетнĕ вăхăтра илсе çӳрекенскер, çапла каланă: «Эпир кăнтăрла та, çĕрле те, кирек мĕнле çанталăкра та, бомбăсем пăрахнă условисенче ĕçлетпĕр, анчах çакăншăн пире нимĕн чухлĕ те хушса тӳлемеççĕ». Вăл правительствăран чугунçулсене национализацилеме ыйтать, «ун чухне вара эпĕ чăннипех те хамăн çĕршывшăн, акционерсемшĕн мар ĕçленине туйса тăрăп», тесе пĕлтерет. Агентство çапла паллă тăвать. «20 доллар таран укçа пуррисем кашнех чаплă отельсемпе ресторансенче устрицăсем, омарсем, фазансем, бифштекссем, печенисем çиме тата французсемпе нимĕçсен чи лайăх йышши эрехĕсене ĕçме пултараççĕ, анчах çавăн чухлĕ укçа тӳлеме пултарайманнисен выçлăн-тутлăн пурăнма тивет».

Грецине Англин çар снаряженийĕсем пырса çитнĕ

ЛОНДОН, январĕн 18-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви çапла пĕлтерет: темиçе кун каярах Грецири пĕр порта Англи суднисен пирвайхи караванĕ пырса çитнĕ. Çак суднăсем вăрçă материалĕсем — боеприпассем, обмундировани тата медикаментсем турттарса пынă.

Вăтаçĕр тинĕс бассейнĕнчи вăрçă

(Январĕн 11-мĕшпе 17-мĕш хушшинчи вăрçă ĕçĕсене пăхса тухни)

Албанире иртнĕ эрне хушшинче фронт линийĕ палăрмаллах улшăнман. Фронтăн çурçĕрти участокĕнче грексем Камна тата Мокра тăвĕсенчи перевалсем урлă Эльбасан патнелле татса тухма темиçе хутчен те хăтланнă, анчах Итали чаçĕсем вĕсене кашнинчех каялла хăваласа янă. Ютçĕршывсен корреспонденчĕсем пĕлтернĕ тăрăх итальянецсем çав районра пысăк вăйсем пухса пыраççĕ, вĕсем Поградец çине контрнаступлени тума хатĕрленеççĕ. Фронтăн центральнăй секторĕнче нимĕнле паллă улшăну та пулман. Албанин кăнтăр пайĕнче вăрçă ĕçĕсем вăйлăнтараххăн пулса пынă. Грексем, Клисурăна туртса илнĕ хыççăн, Берат тата Тепелене çине вăйлăн наступлени тума пуçланă. Италин Клисура районĕнчен каялла чакакан чаçĕсем Берат патĕнчи Томор тăвĕнче çирĕпленсе тăнă, вĕсем Грецин наступлени тăвакан войскисене вăйлăн хирĕç тăраççĕ. Италин Тепелене хулинче хĕсĕнсе юлнă оборони те, грексем Клисурăна туртса илнĕ хыççăн унăн положенийĕ чылаях начарланнă пулсан та, Греци войскисене вăйлăн хирĕç тăрать.

Греци войскисем, Тепелене хули патĕнчен çурçĕр енчен çавăрăнса пырса, Вийоса юханшывĕн анат вĕçне тухма хăтланаççĕ, вĕсем Валона çине çурçĕр енчен наступлени тума шутлаççĕ. Греци войскисем Валона çине Химарăран кăнтăр енчен наступлени туса пынă пулнă, анчах Дукати районĕнче итальянецсем контратакăсем туса вĕсен наступленине чарса лартнă.

Иртнĕ эрне вăрçă вăрçакан енсен авиацийĕ активлăн ĕçленипе паллă пулса тăрать. Фронт линийĕнче çĕр çинчи войскăсемпе таччăн çыхăнса ĕçленипе пĕрлех, Англипе Греци авиацийĕ Эльбасан, Берат тата Валона çине темиçе хутчен те пырса тапăннă. Итали авиацийĕ çакна ответлесе Поградецпа Корча çине, Грецири Превеза тата Козани хулисем çине пырса бомбăсем пăрахнă.

* * *

Çурçĕр Африкăра иртнĕ эрне хушшинче вăрçă ĕçĕсем пуринчен ытларах Тобрук районĕнче пулса пынă. Англи те Австралин моторизованнăй соединенийĕсене, Бардине илнĕ хыççăн, Тобрук патне куçарнă, унта вĕсем çийĕнчех итальянецсен укрепленийĕсене штурмлама хатĕрленме тытăннă. Ютçĕршывсен вăрçă ĕçĕсене сăнаса пыракан çыннисем каланă тăрăх, Италин Тобрукри гарнизонĕн йышĕ Бардире пулнинчен сахалтарах, анчах ку вăл англичансене наступленире часах çитĕнӳсем тăвассине пĕртте шантармасть. Çав çӳлте асăннă сведенисем тăрăхах, Тобрук йĕритавра 40 километр сарлакĕш укрепленисем туса тухнă. Кунсăр пуçне, йывăр артиллери турттарса пыма, ăна вырнаçтарса лартма тата ун валли боеприпассем пысăк хисеппе илсе пыма Англи войскисене вăхăт нумай кирлĕ. Хальхи вăхăтра англичансем хăйсен коммуникацийĕсене ытлашши тăсса янă, çакăнпа та вăрçă хатĕрĕсем турттарса пыма автомашинăсем пит нумай кирлĕ.

* * *

Германин авиаци корпусĕ Италине пынă хыççăн, Итали авиацийĕ чылаях вăйланнă, çакна май вăл Вăтаçĕр тинĕсĕ çинче хăйĕн ĕçĕсене палăрмаллах вăйлатнă. Иртнĕ эрнере Германипе Итали авиацийĕ пуринчен ытларах Англин тинĕс-çар флочĕ çине тапăннă. Пурне те паллă, Англин тинĕс-çар флочĕ англичансем Бардине илнĕ чухне калама çук пысăк вырăн йышăннă, халĕ те вăл Италине Ливипе çыхăнтарса тăракан коммуникацисем умне пысăк хăрушлăх кăларса тăратать. Германипе Итали авиацийĕ, иккĕшĕ пĕрле ĕçлеме тытăннă хыççăн, малтанхи операцисенчех хăшпĕр çитĕнӳсем тунă. Вăл Англин «Саутгемптон» ятлă крейсерне путарнă тата ытти темиçе çар карапне — «Илластриес» ятлă авианосеца, «Галлант» ятлă эсминеца, «Малайя» ятлă линкора, «Бирмингем» йышши крейсера сиенленĕ.

Англичансем, Германипе Итали авиацийĕ çитĕнӳсем тунине йышăнса, çапла паллă тăваççĕ: çапах та Вăтаçĕр тинĕс бассейнинчи положени, тĕпрен илсен, улшăнман. Италин хăйне Ливипе çыхăнтарса тăракан коммуникацийĕсем хăрушлăхра, ун çинчен Италин кăнтăралла пыракан икĕ пароходне путарни те кăтартса парать.

Майор **Е. СОСНИН.**

Америкăри хаçатсем „Англин вăрçăри тĕллевĕсене палăртма“ ыйтаççĕ

НЬЮ-ЙОРК, январĕн 18-мĕш. (ТАСС). Капиталистсен интересĕсене палăртса тăракан чылай хаçатсем Англири шалти политикăллă положенин аталанăвĕ пирки шикленни çинчен çыраççĕ, вăл аталану социализмлă элементсене вăйлатса пырать, теççĕ.

Англине пулăшу парасси çинчен каланă чухне вăл хаçатсем Англи правительстви умне çакăн пек требованилартаççĕ: унăн «çĕршывра социализм тума памастпăр» тесе, шантарса калас пулать. «Уолл Стрит Джорнэл» хаçат çапла çырать: «англичансен чылаях пысăк пайĕ вăрçă пĕтнĕ хыççăн Англире кăна мар, континетра та социализм туса хума тăрăшаççĕ», тет, Англин хăйĕн вăрçăри тĕллевĕсене палăртса памалла, тесе ыйтать. Американецсем, тет хаçат, Англине вăрçă валли материалсем парса пулăшаççĕ, анчах та вăл вăрçăн «тĕллевĕсем паллă мар». «Нью-Йорк геральд трибюн» хаçат корреспонденчĕ Салливан та çапла кăтартса парать: Англине пулăшнипе çĕнтерӳ тума гаранти париччен малтан çакна палăртни кирлĕ: унта социализм туса хурас хăрушлăх çук-ши, тесе çырать.

«Сэн» хаçат çапла çырать: США-н Англири посолĕ пулнă Кеннеди «вăрçă Англи демократийĕ çине мĕнле влияни пани çинчен выступленисем тума хатĕрленет». Республиканецсен лидерĕ Уилки тата Рузвельт представителĕ Гопкинс Лондона кайнă, вĕсен задачи — «Англин вăрçăри тĕллевĕсене палăртасси». Уилкипе Гопкинс, тет хаçат, «вăрçă Англири демократин социаллă тата экономикăллă никĕсĕсем çине мĕнле влияни пани çинчен, уйрăмăн илсен, çар промышленноçĕнчи забастовкăсем пирки тăракан ыйтăва Англи правительстви мĕнле методсемпе татса пама шутлани çинчен» сведенисем илсе килеççĕ.

Данири, Швецири, Норвегири тата Финляндири экономика тĕлĕшĕнчи йывăрлăхсем

Скандинавири çĕршывсенче, Данипе Финляндире, халăха топливăпа продовольстви парас ĕçре пысăк йывăрлăхсем тухса тăнă.

Копенгагенра, çанталăк питĕ сивĕ тăрать пулсан та, халăха паракан кăмрăк нормине çурри чухлĕ чакарнă. Швецире государствăн топливо комиссийĕ çуртсен хуçисене çапла пĕлтернĕ: çĕршывра топливо тăратас ĕç йывăрланса çитнине пула, çĕнĕрен тăвакан çуртсем валли вутă е çĕркăмрăк пама май çук, тенĕ.

Финляндири рынокра ыраш пачах та сутмаççĕпе пĕрех. Çĕршывра тулă запасĕсем те пысăк мар.

Какая ваккăн сутасси те хытă чакнă. Выльăх апачĕ çителĕксĕр пулнипе килти кайăк-кĕшĕке массăллă йĕркепех пусма тытăннă. Çапла, сăмахран, юлашки вăхăт хушшинче çĕршыври чăхсен тăватă пайĕнчен виçĕ пайне пусса пĕтернĕ. (ТАСС).

Албанири вăрçă ĕçĕсем

АФИНЫ, январĕн 18-мĕш. (ТАСС). Греци çарĕн верховнăй командованийĕ çапла пĕлтерет: «Енер ăнăçлăн иртнĕ операцисем хыççăн пирĕн войскăсем противникăн укрепленилле позицийĕсене туртса илнĕ. 1000 çынна тыткăна илнĕ, вĕсем хушшинче темиçе офицер пур».

ЛОНДОН, январĕн 18-мĕш. (ТАСС). Рейтер агенстви çапла пĕлтерет: январĕн 18-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Грецири фронтра пур çĕрте те артиллерин пысăк активлăхĕ палăрнă. Уйрăмăнах центральнăй секторта артиллерирен вăйлăн персе тăнă. Хальхи сведенисем тăрăх, Девол юханшывĕн айлăмĕнче Греци войскисем наступлени тума пуçланă. Çак наступлени ăнăçлăн сарăлса пырать.

ЮТÇĔРШЫВСЕНЧЕ

▲ Америкăри хĕрлĕ хĕрес обществи çынсене юн ярса сыватма юн запасĕ хатĕрлес шутпа, донорсем пухма пуçланă. Англине консервланă юн ярса пама чарăнаççĕ, мĕншĕн тесен халĕ ĕнтĕ Англире юн запасĕ ахалех çителĕклĕ.

▲ Братислава çывăхĕнче (Словакия) ыйткалакансем валли лагерь тунă. «Словак» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, вăл лагерьте Бельгипе Францирен юлашки вăхăтра килнĕ словаксене, пуринчен ытларах рабочисемпе вĕсен çемьисене вырнаçтараççĕ. Çак рабочисем хăй вăхăтĕнче Бельгипе Франциие ĕç шырама кайнă пулнă.

▲ Çĕркăмрăк çителксĕррине кура, январĕн 15-мĕшĕнчен çуркунне çитиччен сроклăха, Парижри шкулсенчи кĕçĕн классене пурне те хупнă.

▲ Нью-Йоркри пĕр аукционра Христофор Колумб хăй аллипе хăй çырнă пĕр çырăва 1.500 долларла сутнă. Çырура Америкăна уçни çинчен каланă, ăна 1494 çулта çырнă.

▲ Швейцарири федеральнăй совет пĕлтернĕ тăрăх, Францин интернировать тунă 70.000 салтакне Францине куçарса каяасси çинчен Франципе Германи хушшинче килĕшӳ тунă. Салтаксене хăйсемпе пĕрле лашасем илсе кайма ирĕк панă, çар материалĕсене пурне те Германие параççĕ.

▲ США Мексикăри мĕнпур вольфрама, ванадине, молибдена тата ртуте сутăн илме тăрăшать. «Нью-Йорк таймс» хаçат çапла пĕлтерет: çакна ăна, çӳлте асăннă металсене тĕнĕл держависем ан илейччĕр, тесе çапла тăваççĕ.

Грузире юлашки çулсенче сахал çĕрлĕ сăртлă районсенчен колхозниксене Абхази районĕсенчи ахаль выртакан çĕрсем çине тата Колхида айлăмĕнчен лачакасене типĕтнĕ площадьсем çине куçарас тĕлĕшпе пысăк ĕç туса ирттернĕ. Çак пуян çĕрсем çинче субтропикăллă хаклă йышши культурăсем ĕрчетеççĕ. 1940 çул вĕçĕ тĕлне Грузири сахал çĕрлĕ районсенчен 1422 хуçалăха куçарнă; çĕнçĕре куçса пынă хуçалăхсенчен çĕнĕрен 6 колхоз организациленĕ.

УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: çĕнçĕре куçса пынисен Бакрадзе ячĕпе тăракан колхоз поселокĕ (Гагры районĕ, Абхази АССР). Сылтăмра—Хĕвеланăç Грузирен куçса пынă колхозник Серго Абасалашвили.

В. Малышев фото-ӳкерчĕкĕ (ТАСС).

ВЦСПС ăнлантарса пани

ССР Союзĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ Профессиллĕ Союзсен Пĕтĕм Союзри Центральный Совечĕ çапла ăнлантарса панине çирĕплетнĕ:

Рабочисемпе служащисене вăхăтлăха ĕçе юрăхсăр пулнă пирки пособисем тата государствăн социаллă страхованийĕ тăрăх пенсисем памалла тунă чухне ĕç стажĕ çакăн пек тĕлсенче те татти-сыпписĕр стаж шутланать:

а) государство учрежденинчи, кооперативлă е обществăллă организацири суйласа лартнă должноçра ĕçлеме суйланă май урăх ĕçе куçнă чух, обществăллă организаци решенийĕ тăрăх урăх ĕçе куçарса янă чух, çавăн пекех тата конкурс тăрăх аслă шкулти профессорпа преподаватель ĕçне куçнă чух;

б) Ĕçре суран пулнипе, профессиллĕ чир е урăх чир лекнипе вăхăтлăха инвалид пулнă хыççăн, е 2 уйăх ытла тăсăлнă тата ĕçрен тухмалла туса хунă чир хыççăн ĕçе кĕнĕ чух, — работник халичченхи ĕç вырăнне тавăрнă пулсан е вăл урăх предприятине е учреждение ĕçе кĕнĕ тата халиченхи ĕç вырăнĕнчи администраци ăна юрăхлă ĕç тупса пама пултарайманни çинчен панă справкăна тăратнă пулсан (работник инвалидноçа пула ĕçлемесĕр ирттернĕ вăхăт татти-сыпписĕр стаж шутне кĕмест);

в) штатсене чакарнă май, предприятине е учреждение пĕтернине пула урăх ĕçе кĕнĕ чух, — ĕçри перерыв пĕр уйăхран иртмест пулсан;

г) учебнăй заведенирен вĕренсе тухнă хыççăн государство учрежденийĕн, хуçалăхлă тата обществăллă организацин решенийĕ тăрăх командировкăпа янă ĕçе кĕнĕ чух (вĕреннĕ чухнехи вăхăт татти-сыпписĕр стаж шутне кĕмест);

д) упăшкине е арăмне урăх вырăнти ĕçе куçарнă май çав вырăнти ĕçе куçса кайнă чух, — ĕçри перерыв пĕр уйăхран иртмест пулсан (куçса кайнă чух çул çинче иртнĕ вăхăт ĕçри перерыв шутне кĕмест).

Çапла ăнлантарса панинче каланисем ăна кăларнă хыççăн памалла тăвакан пособисемпе пенсисем çине сарăлаççĕ.

Январĕн 17-мĕш. (ТАСС).

Профессиллĕ Союзсен Пĕтĕм Союзри Центральный Советĕнче

Профессиллĕ Союзсен Пĕтĕм Союзри Центральный Совечĕн соцстрах отделĕ Минскри, Ивановори тата Свердловскри хăшпĕр лечебнăй учрежденисенче больничнăй листоксен бланкисене учета илессипе сыхласа усрас ĕç мĕнле пынине тĕрĕслесе пăхнă, вăл бланкăсене учета илес тата сыхласа усрас ĕç çине преступленилле тирпейсĕр пăхнине палăртнă.

Чылай лечебнăй учрежденисенче больничнăй листоксен бланкисене пĕр учетсăр панă. Иртнĕ çулта Минск хулинчи Ляховски поликлиникăра (главнăй врач Лиханова юлташ) 4.060 бланка çухатнă, Иваново хулинчи иккĕмĕш поликлиникăра (главнăй врач Вевель юлташ) — 3.855 бланка, Свердловск хулинчи ача поликлиникинче (главнăй врач Черток юлташ) — 174 бланка.

Сывлăха сыхлас ĕçĕн вырăнти оргăнĕсем енчен контроль пулманнипе бланкăсемпе жуликсем усă курма пултарнă. Иваново хулинчи, сăмахран, ухтару тунă вăхăтра медсестра патĕнче больничнăй листоксен поликлиника пичетне пуснă таса бланкисем 100 бланка тупнă, çав медсестра вăрттăн абортсем туса пурăннă. Мускав облаçĕнчи Солнечногорскра медсестра Быкова 193 бланка вăрланă, вĕсене прогульщиксемпе симулянтсене сутнă.

ВЦСПС секретариачĕ çӳлте асăннă лечебнăй учрежденисен руководителĕсене больничнăй листоксен бланкисене вăрлама тата çухатма май панăшăн суда пама йышăннă. Больничнăй листоксене панине тата вĕсем тăрăх тĕрĕс тӳленине контроллес ĕçе йĕркелесе ярас тĕлĕшпе больничнăй листоксен çĕнĕ формине çирĕплетнĕ. Вĕсем корешоклă кĕнекесем пек пулаççĕ.

ВЦСПС секретариачĕ çапла йышăнса çирĕплетнĕ: лечебнăй учрежденисенче больничнăй листоксен бланкисене, укçа-тенкĕ докуменчĕсем пекех, тĕплĕн сыхласа усрамалла, вĕсене ятарласах хатĕрленĕ кĕнеке çине алă пустарса памалла, вăл кĕнекесем номерлĕ пулмалла, вĕсене шнурпа çĕлемелле тата тивĕçлĕ здравотделта алă тата пичет пусса çирĕплетмелле.

Лечебнăй учрежденисен месткомĕсене, медицинăпа санитари ĕçĕнчи работниксен профессиллĕ союзĕн обкомĕсемпе центральнăй комитечĕсене больничнăй листоксен бланкисене учета илнине тата сыхласа усранине контроллесе тăмалла тума, ку ĕçре кирлĕ пек йĕркелĕх туса хума хушнă. (ТАСС).

ГСО нормисене параççĕ

ОКТЯБРЬСКОЕ. Кудемерти туллимар вăтам шкулта ГСО значокĕн нормисене пама тытăнчĕç. Шкулта 50 ача ГСО значокĕн нормисене панă. М. Павлова медсестра ку тĕлĕшпе тăрăшса ĕçлет.

В. Иванов.

Зоотехникăпа ветеринари кружокĕ

ЭЛĔК. Чăваш Сормĕнчи «Серп и молот» колхозра зоотехникăпа ветеринари кружокĕ организациленĕ. Унта 85 çын вĕренет.

Кружока зоотехник Соколов юлташ ертсе пырать.

П. Иванов.

„На берегу Невы“ пьесăна лартса пама хатĕрленеççĕ

Чăвашсен Государство Академи Театрĕнчи вырăс труппи январĕн 16-мĕшĕнче Треневăн «На берегу Невы» пьесăна лартса пама хатĕрленме тытăнчĕ.

Спектакль постановщикĕ — Чăваш АССР искусствăн тава тивĕçлĕ деятелĕ Токмаков. Режиссерĕ—Чăваш АССР тава тивĕçлĕ артисчĕ Праудин, вăлах тĕп рольре—В. И. Ленин ролĕнче вылять. Режиссер ассистенчĕ—комсомолец Мудров. Художникĕ Б. А. Архангельский.

ХРОНИКА

Чăваш АССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕ Семен Кириллович **Кириллов** юлташа Коммуналлă банкăн республикăри конторин управляющийĕ пулса ĕçлеме уйăрса лартнă.

В. И. Ленинăн чăвашла тухнă произведенийĕсем

1. **В. И. Ленин.** «Империализм капитализмăн чи çӳлти сыпăкĕ». Тираж 5.000 экз.
2. **В. И. Ленин, И. Сталин.** «Çамрăксем çинчен». Тираж 3.000 экз.
3. **«В. И. Ленинăн кĕске биографийĕ».** Тираж 5.000 экз.
4. **В. И. Ленин.** «Социал демократин демократиллĕ революцинчи икĕ тактики». Тираж 3.000 экз.

Çитес кунсенчех çак кĕнекесем пичетленсе тухаççĕ:

1. **В. И. Ленин.** «Мĕн вăл «халăх тусĕсем» тата социал-демократсене хирĕç вĕсем епле кĕрешеççĕ?». Тираж 3.000 экз.
2. **В. И. Ленин.** «Государство тата революци». Тираж 3.000 экз.
3. **В. И. Ленин** «Мĕн тумалла?». Тираж 3.000 экз.
4. **В. И. Ленин.** «Пĕр утăм малалла, икĕ утăм каялла». Тираж 3.000 экз.

Кусемсĕр пуçне ача-пăча литературин секторĕ тăрăх çитес вăхăтра В. И. Ленин çинчен çакăн пек кĕнексем тухаççĕ:

1. **М. И. Ульянова.** «Ленинăн ача чухнехипе шкулта вĕреннĕ чухнехи пурăнăçĕ çинчен». Тираж 5.000 экз.
2. **М. Зощенко.** «Ленин çинчен». Тираж 5.000 экз.
3. Авторсен коллективĕ. «Ленин çинчен». Тираж 5.000 экз.

Ответлă редактор
Р. О. МАЛЮТИН.

Редакци адресĕ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати. Телефонсем: редакторăн—0—67, редактор заместителĕн—3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—[illegible] экономика пайĕн—0—88. çырусемпе рабселькорсен пайĕн —2—30, «Капкăн» тата «Еçхĕрарăмĕ» журналсен—6—23, «Ленин çулĕпе» журналĕн—0—85, издательство заведующийĕн—5—38, конторăн—0—23.

НТ 2197. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии Чувашской АССР. Заказ № 2. Ф. Б. 9×84 п. л.